

ZPRAVODAJ

obce Metylovice

Listopad 2010 MIMOŘÁDNÉ ČÍSLO ZDARMA

Vážení spoluobčané,

tento rok se již podruhé setkáváte s mimořádným číslem Zpravodaje obce Metylovice. Je věnováno významnému fenoménu naší obce — řemenářství a bičařství. Toto číslo vzniklo pod patronací nového metylovského spolku, občanského sdružení Koňské nebe.

Zpočátku je umístěn příspěvek velkého znalce dávných poměrů v naší obci pana magistra Václava Michaličky pod názvem „Řemenářství a bičařství v obci Metylovice“. Ten propojuje začátky kožedělné výroby od hrubého domácího zpracování kožešin a kůží v 17. století, přes počátek rozkvětu od 70. let 19. století, až po jeho vrchol v meziválečných letech 20. století. Plasty se mu povedlo popsat technologický postup výroby nejslavnějšího produktu, tzv. metylovského biče, který proslavil naši vesnici jak v Evropě, tak i v zámoří. V té době to již byla vysoce promyšlená činnost a nejednou se jednalo o řemeslně dokonalá, až umělecká díla. Z článku je patrné, jak se rodilo vysoké sebevědomí metylovských bičařů, kteří byli vždy na své výrobky hrdí, a byli si vědomi své kvality a výlučnosti.

Mnozí z Vás byli koncem léta na slavnostním otevření muzea v naší obci. Muzeu je věnován patřičný prostor v několika drobných přístěpích.

Asi budete podobně jako já, překvapeni řečí nebo spíše dialektem, jakým se u nás mluvilo ještě asi před sedmdesáti léty. Dobový přepis povídky Leopolda Šiguta z roku 1940 však nelže. Za pozornost stojí také příspěvek o kvalitě, či nekvalitě bydlení.

Abyste se dostali více do atmosféry doby, kdy Metylovice byly „in“, přečtěte si článek „Jak se metylovští řemenáři »proslavili« ve Vídni“. Je v ní popsán odvěký a nekonečně mazaný boj prostých lidí proti státním úředníkům; daňových poplatníků proti „berňáku“, bez ohledu na společenské zřízení.

Nic netrvá na světě věčně, a také metylovský bičařský „zázrak“ musel skončit. Nebylo to tím, že by naši předkové byli líní nebo již neměli nápady, jak se přizpůsobit v měnícím se světě. Výrazný ekonomický vzestup je násilně ukončen několik let po válce drsným znárodněním, kdy došlo k zabavení majetku, nucenému ukončení výroby a dokonce i věznění některých řemenářů. Při zpětném popisu těchto dávných dějů, odvedla velký kus práce kronikářka obce paní Marie Bartková se svými mnohými spolupracovníky z řad spoluobčanů. Ve svém článku „Koňské nebe“ popsala, ve kterých chalupách a dílnách pracovali, a kdo vlastně byli ti naši „slavní“ předci, kvůli kterým máme nové muzeum a léta trvající pověst zručných a šikovných řemeslníků. Formou procházky po vesnici ukazuje na místa, kde se kůže zpracovávaly do podoby polotovárů nebo finálních výrobků a popisuje ty řemenáře či spíše řemenářské rody, kteří provozovali svou činnost převážně v 1. polovině 20. století. Text je doplněn dobovými fotografiemi dávných pracovišť. Tam, kde fotografie již odnesl čas a žádné jiné nejsou k dispozici, byl tehdejší prostor vyfocen v aktuální podobě. Sběr podkladů pro tento článek probíhal opravdu v hodině dvanácté, bohužel někdy i po ní. Počet tehdejších řemeslníků se každoročně zmenšuje a tím se informační zdroje stávají neúplnými a neověřitelnými. Toto byl asi poslední pokus, jak zmapovat alespoň hořký závěr třístaletého působení jirchařů, koželuhů a řemenářů v Metylovicích. Všem Vám občanům, kteří jste s ochotou zapůjčili staré fotografie, pomohli vzpomínkou, dokumentem, případně doplnili nebo opravili údaje o svých předcích, je nutno poděkovat.

Život, i když je někdy těžký, má také své veselejší chvíle. Na základě vzpomínek pamětníků nebo i různých zápisků se seznámíme s některými bývalými spoluobčany, kteří byli ve vesnici „slavní“ z jiných důvodů než skvělého zvládnutí profesních dovedností či podnikatelských úspěchů. Byli totiž jiní. Asi nebyli špatní, nevíme. Jejich „sláva“ spočívala v tom, že navenek se chovali či projevovali tak, že se nezapomenutelně vryli svými kousky, zjevem či hláškami do paměti sousedů a známých. Více ve článku „Postavičky z Metylovic“.

Jak již bylo avizováno, bylo založeno občanské sdružení Koňské nebe. O personálním obsazení sdružení, jeho cílech a aktivitách se dočtete v článku předsedy tohoto sdružení Aleše Bílka.

Závěr mimořádného čísla tvoří pozvánky a upoutávky. První je na kombinované filmové představení. Kde jinde než v kinosále naší Sokolovny. Kombinované proto, že budou promítány krátké němé filmy z třicátých a čtyřicátých let minulého století. Bude je komentovat pan Václav Michalička. Téma mu bude blízké. Tyto vzácné filmy popisující zručnost, um a dovednost lidí na horách. Všem doporučuji. Při této příležitosti nabízím také tip na vánoční dárky, na dvě pěkné knížky od pana Michaličky, které si můžete na představení zakoupit výjimečně za sníženou cenu i s písemným věnováním autora. Více v anotacích na tyto knihy.

Ta druhá pozvánka je na historicky první vernisáž ve výstavní síni metylovského muzea, které se zúčastní i autor fotografií výstavy „Dřevěné kostely v Beskydech a na Valašsku“ pan Jaromír Polásek z Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku. Přijďte se v nedělním podvečeru podívat. Jak bývá na vernisážích zvykem, bude připraveno i drobné pohostění.

Třetí pozvánka je do našeho kostela, kde koncem roku se mohou posluchači potěšit nevšedním zážitkem z Vánočního koncertu.

Závěrem mého úvodníku bych chtěl poděkovat všem, kdo se na tvorbě tohoto čísla podíleli. Kromě paní Bartkové a pana Michaličky ještě jednou mnohým spoluobčanům za aktivní účast. Dále členům občanského sdružení Koňské nebe. Toto vydání vzniklo s laskavým svolením pana starosty Lukáše Halaty.

Milan Hajdušek

ŘEMENÁŘSTVÍ A BIČAŘSTVÍ V OBCI METYLOVICE

Podhorská obec Metylovice je rozložena na úpatí Moravskoslezských Beskyd pod masivem Ondřejníku, který se pozvolna zvedá na horním konci této nevelké vesnice. Metylovice bývaly v minulosti tak trochu odloučeny od okolního světa, ukryté v údolí uprostřed kopců, stranou od komunikačních tahů.

Od 17. století až do poloviny 20. století byly Metylovice neodmyslitelně spjaty s kožedělnou výrobou, čímž se zcela lišily od ostatních obcí, ve kterých převažovalo původní zemědělství doplněné později základními řemesly a některými druhy domácí výroby. Důležitým mezníkem v hospodářské i sociální podobě Metylovic byla dru-

há polovina 19. století, kdy zavedením masového vyrábění kvalitních bičů s odbytišti po celé Evropě se ves, do té doby převážně zemědělská, pozvolně přeměnila v řemeslně-zemědělskou. Kožedělné zpracování v čele se svěbytnou technologií zhotovování bičů se stalo v obci převládající a výrazně převážilo veškerou ostatní rukodělnou výrobu. V Metylovicích tak začalo tzv. „bičářství“ působit jako rozhodující řemeslná (živnostenská) i domácká (zdroj obživy pro širokou vrstvu obyvatel) produkce, která navazovala jak na starší cechovní tradice, tak na počáteční neprofesní zpracování kůže.

Po roce 1870 nastal v Metylovicích velký až nečekaný ekonomický vzestup prvních specializovaných výrobců bičů označovaných jako řemenáři. Tímto došlo v obci k vytvoření silné profesní skupiny řemenářů, která nutně potřebovala společenské vymezení v tradičním prostředí své vesnice — do té doby kulturně i ekonomicky zaostalé. Nárůst produkce bičů a dalších řemenářských výrobků (řemeny, řemínky, šněrovadla, kapice k cepům atd.) nastal v době organizačního vakua po zrušení cechů v roce 1859 a před vytvořením Společenstva živností řemeslných obcí Frýdlant, Metylovice a Ostravice roku 1885, do kterého řemenáři zpočátku náleželi.

Řemenáři se tak velice rychle začali vydělovat ze zažité struktury vesnice. Díky finančnímu kapitálu představovali významný kulturotvorný faktor v obci a z Metylovic prostoupených pachem zpracovávaných kůží toužili vybudovat významné řemeslné centrum s širokým polem působnosti.

V 19. století bylo koželužství v Metylovicích již natolik rozšířené, že se stalo pro ně charakteristickým. Zdejší zpracovatelé všech možných druhů kůží se vedle jejich vydělávání zabývali i výrobou krpčů a hlavic — „kapic“ k cepům. Metylovským koželuhům se říkalo „dřiči“ a přezdívka „metylovský dřík“ se nadlouho stala označením obyvatel této vesnice. Obrovský nárůst výroby v průběhu 19. století jednak vedl k postupnému rozšíření sortimentu o řemenářskou produkci, tak i k poptávce po potřebných surovinách, kterých se začalo nedostávat. Možnosti, jak získat nedostatkové kůže, se stal hromadný nákup starých levných koní určených k porážce. Ti byli v Metylovicích poráženi, stažení a kůže z nich se zpracovávala. Za tímto účelem se metylovští vydávali skupovat celá stáda i na území dnešního Slovenska, Maďarska a Polska. Jelikož Metylovice po určitou dobu byly „místem posledním“ pro velké množství koní, lidé z okolních obcí jim začali trochu hanlivě říkat „Koňské nebe“.

Snahou řemenářů bylo co největší zvětšení své prestiže, a to jak v rámci živnostenského společenstva (ve frýdlantském společenstvu metylovičtí řemenáři zůstali až do roku 1932, kdy přešli do nově vzniklého odborného Společenstva sedlárů a řemenářů v Místku pro politický okres Místek — při zakládání tohoto odborného společenstva sehráli řemenáři jako početný a relativně celistvý blok s jednoznačným profesním zaměřením důležitou úlohu), tak obce i širšího regionu. V okolních obcích byly Metylovice známé pod označením „Koňské nebe“, které místní řemenáři brali za hanlivé. Proto se obraceli do historie a oživování legend a pověstí o cechovní minulosti a příchodu kožedělného průmyslu do Metylovic dokazovali starobylost a výlučnost svého řemesla. Také se snažili svými aktivitami a okázalým projevem (například výstavbou nákladných zděných domů kontrastujících s původní dřevěnou zástavbou) změnit pohled na Metylovice, z venčí vnímaných jako „zapadající dědina“, a z „Koňského nebe“ je přetvořit na ve světě uznávané „Kožané město“. Pod tímto názvem se v roce 1941 hrálo v Metylovicích dramatické pásmo o kožedělné výrobě v obci, ve kterém účinkovali řemenáři a příslušníci jejich rodin, ve stejném roce tuto hru vysílal i ostravský rozhlas. Tyto iniciativy a prolnutí kožedělné výroby s každodenním

životem obce skončily v roce 1949, kdy řemenářské provozy byly znárodněny a výroba přeložena nejprve do sousedních Palkovic a posléze na Slovensko jako součást podniku Gala.

V rámci konkurenčního soupeření, někdy i kvůli překlenutí krizových období, zhotovovali jednotliví řemenáři vedle bičů i další kožené výrobky — řemeny, pásky, postroje, řemínky do bot, kapice k cepům, brašny, kabely, kabelky a tašky, kůže na bubny, sportovní potřeby (vázání na lyže, míče, boxerské rukavice atd.), dámské rukavičky, ozdobné předměty z kůže (kožené kytičky), pergamen a mnohé další. Zpočátku řemenáři prodávali sami své výrobky na trzích blízkých i vzdálených měst.

Někteří z nich, či spíše členové jejich rodin, se vydávali sami s biči do zemědělských krajů nabízet je a prodávat. Podnikaví mistři měli později své cestující obchodníky, obchodní zástupce a přijímali objednávky téměř z celého světa.

Řemenářská a kožedělná výroba procházela v průběhu staletí v Metylovicích obdobím rozkvětu, stagnace, krize, postupného rozvívání. Na tom všem se podílely společenské a ekonomické proměny, války, hospodářské krize a mnozí další činitelé. Přestože nakonec došlo k definitivnímu zániku kožedělné výroby v Metylovicích, vtisklo řemenářské a koželužské řemeslo této obci její specifický ráz ovlivněný rukodělnou dovedností a tímto, nezaměnitelně poznamenaný její charakter, a zanechalo tak trvalý odkaz dalším generacím.

Metylovický bič určený většinou k pohánění hovězího či koňského potahu se stal v minulosti pojmem, který přesáhl nejen hranice regionu i dnešní České republiky, ale získal věhlas i v zámořských zemích. Kvalitní bič vyznačující se svěbytnou jedinečností býval vizitkou každého metylovského řemenáře. Jeho zhotovení se však skládalo z mnoha technologicky náročných úkonů, které bylo třeba bezchybně zvládnout — od zpracování surové kůže až po závěrečné naždobení hotového biče.

Zruční řemenáři z Metylovic vyráběli své proslavené biče následujícím způsobem:

Východním materiálem byla hovězí či koňská kůže, kterou řemenář rozkrojil po délce pro snadnější práci s ní. Následně ji zbavil zbytků masa, ocasu, někdy i kostí ponechaných u rohů. Pokud bývalo odřezané maso čerstvé, využívali ho řemenáři k přípravě pokrmů, například guláše či velmi tučné polévky. Někdy toto maso dávali i svým tovaryšům. Připravenou kůži namočili na jeden až dva dny do vody. To proto, aby změkla a zbavila se případně použitých konzervačních solí. Nejčastěji se ponořovaly surové kůže do potoka, později do velkých kádí. Když ve vodní lázni zvláčněly, opláchly se v čisté vodě a vložily do jam s mírným roztokem hašeného vápna, kde byly naložené až 14 dní.

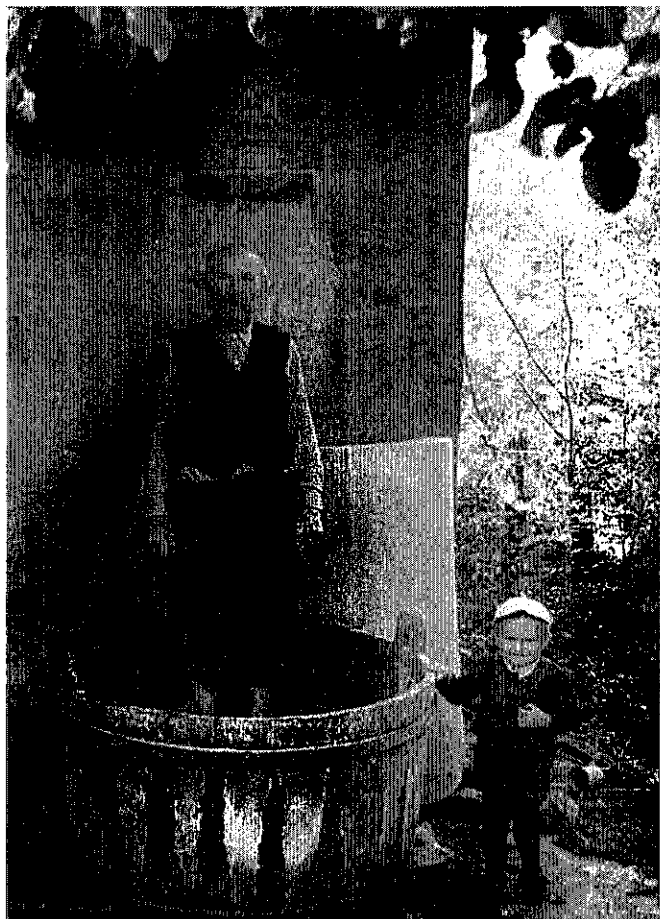
Během této doby se musely několikrát přeložit, čímž bylo zajištěno stejnoměrné působení roztoku. Vlivem vápna, které účinkovalo jako čistič i odchlupovací prostředek, mohl řemenář snadněji odstranit podkožní vazivo. Po vyjmutí z jámy se kůže položila lícní stranou nahoru na upravený koželužský špalek — nazývaný „odkorek“. Na „odkorku“ řemenář odstra-

ňoval oblým a tupým pořízem srst. Když ji důkladně všechnu sedfel, obrátil kůži rubem nahoru a pružným, ostrým pořízem opatrně „mízdřil“, tj. sundával z povrchu škáru. Tento úkon byl velice náročný na zručnost, neboť proříznutí znehodnocovalo drahý materiál. Vymízdřená a oškrábaná kůže se tupým pořízem zbavila zbytků vápna a nečistot. Metylovičtí řemenáři tomu říkali „šlajfování“. Vápno zachycené v kůži se vyplavovalo v čisté vodě. Odpad z mízdření — tedy podkožní vazivo, zbytky blan a svalů — tvarovali do placek v podobě velkých koláčů, které sušili na střeších svých domů a následně odprodávali jako surovinu potřebnou k vaření klišu.

Dobře očištěnou kůži výrobce bičů rozložil na svém pracovním stole — „štoku“ — a pokračoval v činění na bílo hlinitými solemi. Po celé ploše ji důkladně posypával nadrceným kamencem hlinitodraselným a kuchyňskou solí.

Kamenec se musel smíchat se solí ve vhodném poměru odpovídajícímu váze kůže — této směsi říkali v Metylovicích „ledek“. Následně se kůže složila a uložila do velkého džberu, kde se nechala do příštího dne, kdy kamenec se solí vytvořil ve vodě roztok — „ledkovici“. Druhého dne bylo nutné kůže rozbalit, složit jiným způsobem a zalít ledkovici. Následoval proces šlapání kůží ve džberu, který tr-

val několik hodin. Řemenář si musel vyhrnout nohavice, vlézt do džberu a šlapat. Postupným šlapáním kůže změkla a roztok jí mohl pravidelně prostoupit.

Takto vyčiněná „kamencová“ useň se zavěsila na bidlo, kde se na vzduchu a slunci usušila. Když bylo hezké počasí, mohl náhodný návštěvník spatřit, jak po celých Metylovicích suší na venku bičáři místo prádla velké bílé kůže. Aby kůže získala opět vláčnost, řemenáři ji stejnoměrně mírně navlhčili a vytahovali, tzv. „štrychovali“, malou železnou lopatkou — „štrychovnicí“, čímž se také vyrovnala a uhladila.

Připravenou useň si řemenář — zkušený kráječ bičů — položil na stůl — „štok“, přichytil ji šidly a pečlivě rozvažoval, jak nejučinněji kůži nařezat. Při krájení se nejvíce ukázal um a zručnost mistra. Nakrájené řemínky musely být stejnoměrné, mírně konické („sběžité“, tj. nahoře silnější a ke spodnímu konci stále tenčí) a hlavně nesmělo zůstat mnoho odpadu. Pravidelnosti ztenčování řemínku docílil neustálou praxí zdokonalovaný kráječ pevným držením nože a slabším nebo důraznějším tlakem citlivého palce na krájený proužek kůže. Dovedný kráječ tak dokázal i z nerovné a zprohýbané kůže uříznout pěkný, rovný, dlouhý a konický bič. Nakrájeným řemínkům kráječ bičů ještě seřízl ostré hrany a tlustší místa.

Hrubé polotovary bičů odevzdával kráječ po padesáti kusech (tzv. „padesatkách“) k dalšímu zpracování, při kterém biče získávaly různé podoby, a to podle konečného využití. Zvláštním malým řemenářským nožem — „pchokem“ se do silnějšího konce biče vpichovali dírký. Do bičů určených pro koňský potah se dělala jedna dírka, a pro hovězí čtyři až dvanáct, to podle druhů. Biče používané pro kravská a volská spřežení se pak zaplétaly. To byla velmi častá práce i odrostlejších dětí, které umně navzájem provlékaly konce a vytvářely spleť dekor biče.

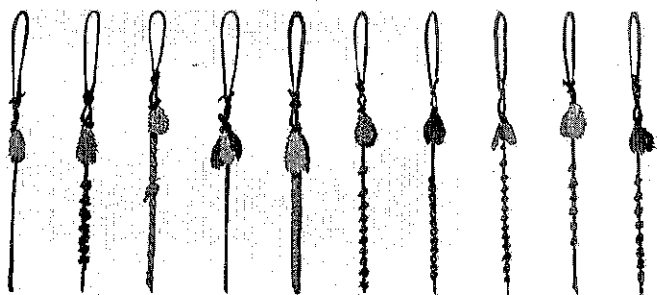
Domácí dílníci, a v mnoha případech i ženy, svazek bičů navlhčili, v rukách prohnětlí a na stole každý řemínek samostatně váleli — „kulali“ upravenou dřevěnou deskou — „kulačkou“, aby získal zcela zaoblený tvar. Takto zakulacené biče se ve svazku zavěšily na skobu a nechaly se sušit. Vyschnutím se však skrčily, a tak se musely opět vytáhnout a někdy i navlhčit.

Zavěšené biče řemenáři barvili obvykle načerno a nažluto, výjimečně nebyly ani barvy hnědá, červená aj. Používané barvy výborně na bičích držely, a nejen na nich, proto řemenáři mívali dlouho zbarvené i ruce, podle čehož se dali snadno poznat. Po zabarvení byla do bičů ještě vetřena vrstva tuku. Zaplétané biče se opatřily poutkem — „uvrazkou“, kterým se připevňovaly k bičisti, a byly hotové. „Koňské“ biče se po obarvení získaly kovový kroužek — „kapsli“, do oka se stáhl barevný střepec z vlny a vytvořil úchyt pro „uvrazku“. Konečnou fází na tomto druhu bičů bylo zhotovování uzlíků — tzv. „uzelkování“. Celá „padesatka“ se ještě jednou promastila a na každém biči se udělal různý počet uzlíků. Hrubý konec biče se třikrát otočil kolem prstu, svlékl, tenký konec se vzniklým otvorem protáhl a trhnutím byl uzlík dotažen. „Uzelkování“ se v Metylovicích věnovaly převážně ženy a dospívající dívky a jejich ruce bývaly od této nekonečné práce rozbolavělé a zhrublé tvrdými mozoly.

Na závěr řemenáři biče svázali — „sestřibali“ opět do svazků po padesáti, promastili, přepočítali a vypravili buď k místním sedlákům nebo někam do dalekých krajů. Bičů byl vyráběn v Metylovicích bohatý sortiment a vycházelo se i z přání a zvláštních požadavků zákazníka. Metylovičtí bičáři zhotovovali i biče pletené, kroucené či točené. Na všechny své výrobky byli vždy náležitě hrdí a dobře si uvědomovali svou výlučnost.

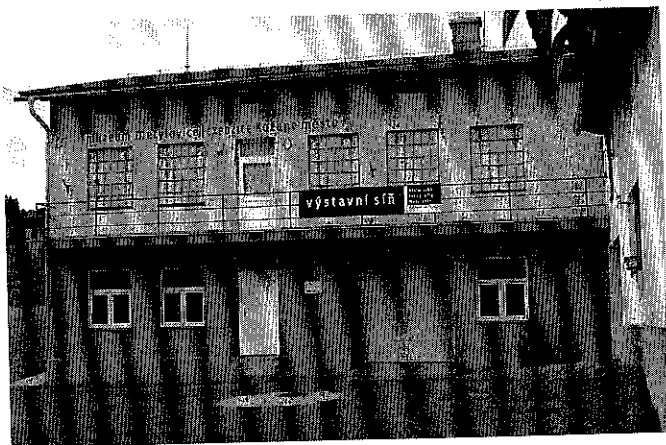
Václav Michalička, Muzeum Novojičinska, p.o.

Muzeum Metylovice „Kožane město“

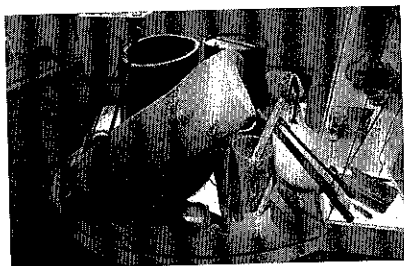
Stálá expozice a výstavní sál

V obci Metylovice bylo 7. srpna 2010 bylo za hojné účasti návštěvníků a hostů slavnostně otevřeno v prostorách bývalé řemenářské dílny obecní muzeum se stálou expozicí „Kožane město“. To dokumentuje slavnou historii řemenářství, vydělávání kůží a výroby proslulého metylovického biče.

Muzeum Metylovice — pohled z hlavní cesty.

Metylovice byly od 17. století až do poloviny 20. století neodmyslitelně spjaté s kožedělnou výrobou. Důležitým mezníkem se stala druhá polovina 19. století, kdy zavedením masového vyrábění kvalitních bičů se stala známou po celé Evropě. Obyvatelé okolních vesnic nazývali Metylovice hanlivě „Koňské nebe“. Metylovičtí řemenáři se však snažili povznést význam své obce a vybudovat z ní uznávané „Kožane město“.

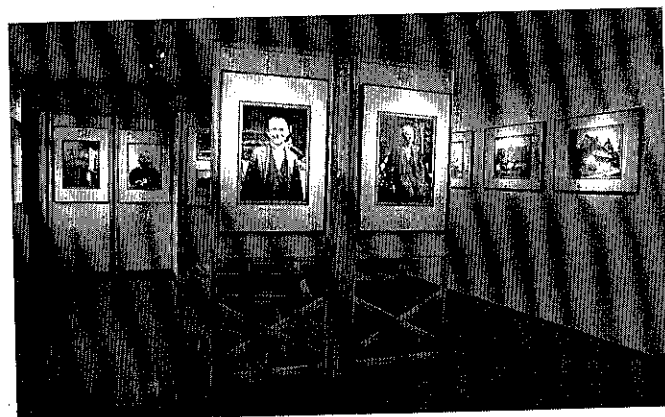

Záběr z interiéru muzea.

bové fotografie a krátký film. Předměty do muzea zapůjčili občané Metylovic, Muzeum Beskyd Frýdek-Místek a Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

Součástí muzea je i výstavní sál, kde je možno pořádat výstavy vztahující se k dlouholeté historii obce Metylovice a k životu jejích obyvatel.

Muzeum bylo vybudováno z prostředků obce, díky podpoře Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Pohled do výstavní síně.

Expozice Kožane město — technické údaje

Muzeum bylo vybudováno z prostředků obce Metylovice, díky podpoře Evropského fondu pro regionální rozvoj a Muzea Novojičína, p. o.

Realizace:

TOMOLA CZ, s. r. o. Ostrava

Architektonické a výtvarné řešení:

Jaroslav Obst

Scénář:

Mgr. Václav Michalička, Muzeum Novojičína, p. o.

Technický scénář:

PhDr. Věra Tomolová

Scénické osvětlení: ERCO Lighting GmbH, org. složka Praha

Fotografie:

Mgr. Václav Michalička

fotoarchiv Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

fotoarchiv Muzea Beskyd Frýdek-Místek, p. o.

soukromé fotografie obyvatel Metylovic

Kresby:

Mgr. Václav Michalička

Exponáty:

Soukromé sbírky obyvatel Metylovic

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, p. o.

Farní úřad v Metylovicích

Realizace muzejní expozice Kožane město je výsledkem výzkumu Muzea Novojičína, p. o. v rámci projektu Národopisný profil obcí bývalého hukvaldského panství, finančně podpořeného dotací Odboru národnostní a regionální kultury Ministerstva kultury ČR.

Poděkování:

Poděkování patří všem, kteří se podíleli na přípravě a vzniku expozice

Obyvatelé Metylovic:

Marie Bartková, Josef Bialek, Aleš Bílek, Božetěch Bílek, Jan Bílek, Mojmír Bílek, Gabriela Bílková, Marie Bílková, Jiří Čupa, Marie Dudová, Milada Foldynová, Jaroslav Grossmann, Bedřich Halata, Lukáš Halata, Zdeňka Herotová, Marie Karlická, Stanislav Kopčák, Josef Kořený, Ludmila Kovalová, Jarmila Kovařovicová, Barbora Kožuchová, Jaromír Kula, Karel Kupča, Ladislav Lepík, Jiří Liberda, Viktor Liberda, Josef Luňáček, Vlastimila Luňáčková, Vít Mališ, Anežka Mališová, Vavřínek Michalec, Jan Němec, Stanislav Němec, Jitka Němcová, Vítězslava Němcová, Václav Pečínka, Ludmila Polášková, Anežka Prašivková, Renáta Spustová, Věra Sysalová, Pavel Šigut, Tomáš Šigut, Božena Šigutová, Markéta Šigutová, Libuše Šimková, Josef Vachala, Zdenka Volná, Jan Vyvial, Bohumila Vyvialová, František Žídek

Odborné instituce:

Muzeum Novojičína, příspěvková organizace

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, příspěvková organizace

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

Ústav evropské etnologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Vedoucí výzkumu:

Mgr. Václav Michalička, Muzeum Novojičína, p. o. a Ústav evropské etnologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Otevírací doba

(od 1. 11. 2010 do 31. 3. 2011)

Muzeum Metylovice — „Kožané město“

Neděle: 14.00—16.00 hodin

Vstupné: dospělí: 20 Kč

děti: 10 Kč

mládež: 10 Kč

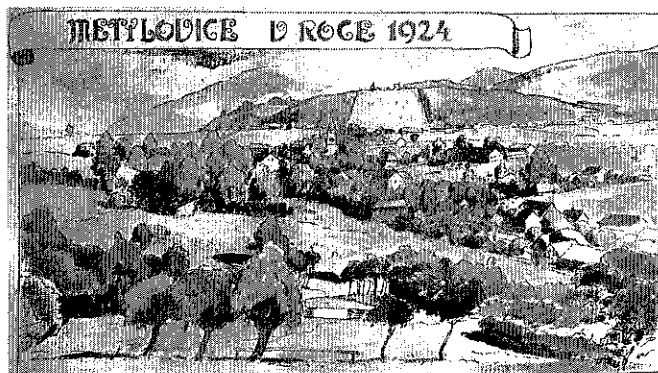
děti do 6 let zdarma

Prohlídky je možno objednat s předstihem i mimo otevírací dobu na mobil: 737 345 110 nebo 737 391 989, případně na mail: metylovice@giff.cz

Případné aktualizace sledujte na www.metylovice.cz

JAK SE KDYSI BYDLELO

Ve dvacátých letech minulého století vyrostlo v Metylovicích několik výstavných vil zámožných rodin. Ale většina obyvatel žila ve velmi prostých podmínkách. Pro nás, které dělí od „doby dřevěné“ jen několik desítek let, se mohou zdát neuvěřitelné.

Metylovice — kresba Josefa Müllera.

„Obětavý a nedoceněný Bohumír Jaroněk dal podnět k tomu, aby se v Rožnově p. R. postavila stará valašská dědina nebo město. Nuže, takové Metylovice jsou dodnes původním a nefalšovaným museem v přírodě, museem lašského rázu a netřeba sem chalupy svážeti. Dají se tam najít chalupy ještě starší než na dolním konci Palkovic. Je jen na obecnstvu, aby se na ten pěkný kout světa přišlo podívat. Ovšem, Metylovice jsou trochu schovány před světem, ponechávajíce si své krásy a zápach svých koží pro sebe. Ale kdo si dá říci, pronikne tam „průsmykem“ mezi Čupkem a Královou horou od Palkovic aneb přes kopec od Frýdlantu n. O. Na Lašsku nepotřebujeme stavěti skanzen, kdy jej ještě máme pohromadě v původní podobě a malebnosti. Navštivte Palkovice a Metylovice, navštivte metylvský Čupek nad nimi a pokocháte se neobvykle pěkným rozhledem. V takových dřevjanicích pěkně se bydlí dodnes. Je tam vzduch, v létě tam není horko, v zimě je tam teplo. Jedině, že tam s vámi snad přespí zimu nějaký ten hmyz.“ To napsal MUDr. Přecechtěl v knize Památky města Místku a jeho lašského okolí v roce 1934. Text doplnil dobovými fotografiemi chalupy pana Němce pod Vrchovinou, pana Jalůvky a pana Karla Šiguta. Na té jsou vidět i chalupa Karla Bílka a stodola Františka Židka, bývalého starosty.

A jak se doopravdy žilo v dřevjanici, třeba na č. p. 38?

Dřevěnice Karla Lepíka č. p. 38.

Byla v ní jedna místnost pětkrát pět metrů. Pětinu plochy zabírala chlebová pec a kuchyňská kamna. V čelném rohu stál stůl, kolem stěn lavice. Ve dne na sezení, v noci na spaní. Na stěnách nad stolem visely zčernalé svaté obrázky. Kyvadlové hodiny, stůl s vyřezávaným lenochem a dvě lůžka tvořily zbytek zařízení. V té světnici spávalo v zimě deset lidí. V postelích spali rodiče, staříček a některé z dětí. Nejmladší kojeneček ležel v kolébce, menší děti na peci, odrostlejší na lavicích nebo pro větší bezpečnost na zemi. Tam ovšem jen tehdy, pokud

místo na podlaze nezabralo právě narozené tele, vyhlhlá housata a kuřata. První dny života strávila zvířata s lidmi ve světnici. Když se narodila selátka a bylo hodně chladno, i ta byla pár dnů v jizbě.

Ve druhé, širší části domku, oddělené od světnice dvoumetrovou síní stála komora a chlév pro krávy. Byla to totiž původně chalupa gruntovní, patřilo k ní asi dvanáct hektarů pozemků. Vedle hlavního vchodu kvíčela ve chlévích dvě prasata, naproti stála dřevěná maštal pro koně a kůlna pro vozy i se seníkem. Dřevěná stodola se sklepem na brambory stála výše v kopci.

V síni na ohništi pod otevřeným komínem se na železném dražfu su na čtyřech nohách vařila v létě snídaně i večere. V koutě byla uložena žerna, tj. ruční kamenný mlýnek na obilí. Pro šaty se chodilo do malované truhly po žebříku na půdu nad světnicí. Na druhé straně nad chlévy byly káduby na obilí. Slepice hřadovaly na malém prostoru nad síní.

Snad polovina domků včetně selských měla jen jednu obytnou místnost, podlaha byla mnohdy hliněná. Pokud byly místnosti dvě, sloužila jedna jako výmink pro rodiče nebo se pronajala jiné rodině, která vlastní domek neměla. O těchto nájemnicích se říkalo, že „meškají pod komoru“. Rodin, které měly kromě kuchyně a obytné světnice ještě jiný, parádní pokoj bylo v obci jen několik. Ve vesnici bylo tehdy 230 domků a žilo v nich 1600 lidí.

„Zpracováno podle zápisků Ondřeje Lepíka“

Voda se brala ze studně. Ta však u každé chalupy nebyla. Proto si lidé pro ni chodili buď k sousedům nebo do studánek. Sama si jednu pamatují, říkalo se jí kádubek.

Pro staré lidi, kteří už nemohli pracovat a neměli ani děti, které by se o ně postaraly, byl v obci chudobinec. Nejdříve v č. p. 158, pak v přebudované stáji na fojtství a naposledy na Pajurkovicích v č. p. 24. V tom posledním prý byly tři místnosti, v každé bydleli čtyři lidé.

JAK SE U NÁS MLUVILO

VZORNI SUŠEDI

Stryk Pajda, Pan Buch im daj radost věčnu, handlovali s prasatami. Jako handlíř, co nĕmĕli hubu dotřískať, to dodĕlali u sudu a kela razuv sedul.

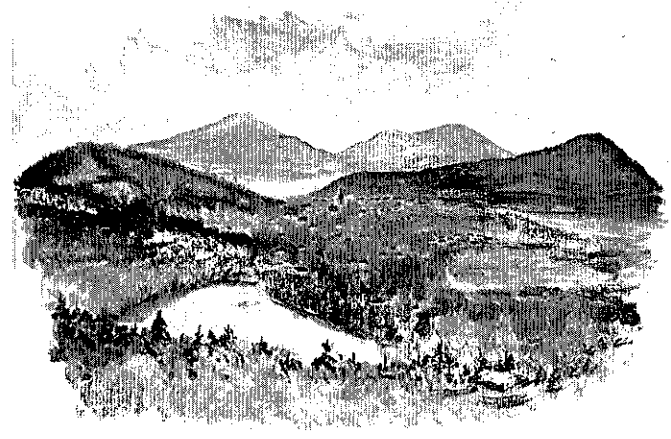
Ujec Čupa, teš uš su na pravdĕ Boží, byli krejčím. No znotĕ takove dĕdinske krejči. Esli stĕ mu dali ušit na honem šaty, tak do tydĕna stĕ mĕli gatĕ hotove. Za rok o tym časĕ kabot. A vestu, tu už nĕdodĕlali, bo nĕbylo iste pro pokročily čas, esli by ta vesta pasovala podle mĕry lebo podle mody. Inač byli Čupa chlop dobrodĕjsko.

Fucimanek, daj im Pan Buch lehkĕ spočinutí pomohali kaj komu, ale tak, aby hladem nĕumĕřeli. Byli človĕk povulny, im dyby za řítu s kanona střelul, tak much esĕe nabiť, es se ohlidli, co to kajsi šromotí.

Ti tře byli v susĕdstvu a mĕli se moc radi.

Pajda s Čupu mezi sebu cosí mĕli a Čupa mu nĕchtul zustať dlužny. Kupjul Fucimankovi paklu tabachu, bo un moc rod kuřul. A naved ho, aby večir při mĕsíčku piskol na nospĕ před svoju chalupu na piščalku písničku „Majdalenko“.

Fucimanek stryčul paklu do kapse, utřul fusy a že čemu by ni. Po-večeřol krupice z mlíkem, sednul na nospu a spustul. Piskol hodinu, dvě, už byla jedna na druhe (půlnoc) a Fucimanek piskol furt. Pajda

Pohled na Metylovice na kresbě Víta Mališe.

meškol naprotivo za potokem, co by kameněm dohodul. Tu pěsničku němjul moc rod, bo jeho robě teš bylo Majdalena a jak slyšul furt dokola jedno a to same piskať, dovtipjul se, že to je naňho na potforu narařičene. Otevřul okno a volo: „Fucimanku, přestaň piskať, lebo tě udom pro rušení nočního klidu.“

Fucimanek mjul co kuřit, spať se mu něchtělo, tuš piskol dale.

Za tydeň přišla žaloba. Fucimanek pozbirol ty sudní škarboly a hajdy s tym k Čupovi a pravi: „Co včil?“

„Nic! Pujděš k sudu a řekněš: Němožu v noci spať, tuš sobě sednu na nospu a piskom, aby mě teskno něbylo. Dyby se tě pytali, čemu němožeš spať, tak im řekni, že přes děň moc něděloš. Že tě žodny něchce. Bo moc zíš a malo spraviš.“

U sudu Fucimanka oslobodili. Pajda utraty zaplatili a ujec Čupa se tak Pajdovi pomstili. Co to kereho stolo, se něpochvolili a dále pěkně v susědstvu žili, eš se zase mezi sebu poškorpili.

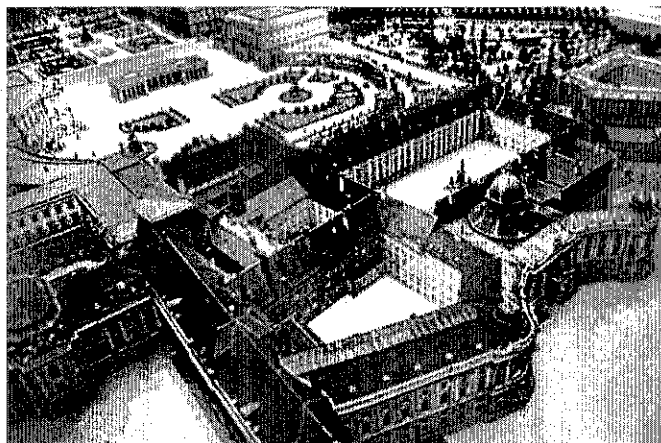
3. 6. 1940 napsal Leopold Šigut

Obecní hostinec v centru Metylovic — někdejší sídlo vedení obce.

JAK SE METYLOVŠTÍ ŘEMENÁŘI „PROSLAVILI“ VE VÍDNI

Metylovské biče znala celá Evropa. O schopnosti řemenářů vypálit vrchnosti rybník se dověděli i ve Vídni.

Hofburg — někdejší sídlo císařů v centru Vídne.

Za první světové války dostávali řemenáři materiál na příděl. Bylo ho málo. A tak pracovali i s kůžemi, které se pašovaly na vozech z Holešova, z Opavy, ze Slovenska i z Budapešti. První kontrola přišla do Metylovic koncem prázdnin v roce 1915. Mimo jiné byli v komisi praporčík Grünberger, kaprál Kosc a koželuh Carbol z Morávky. Řemenáři nic takového nečekali a tak se rekvírovaly kůže ve velkém. Když se vzpamatovali z pohromy, která je postihla, zřídili si „zpravo-dajskou službu“. Ve vinárně pana Adámka v Místku stálo od té doby připravené kolo. Když vyjeli vojenští páni, vždy se našel nadšenec, který na něm uháněl s varovnou zprávou do Metylovic. A protože přijel o dvacet nebo třicet minut dříve než komise, majitelé kůží je stačili uschovat.

Brzy se také domluvili s kaprálem Koscem. Když měla přijet obzvláště přísná komise, přišel den předtím říci do Metylovic, co a jak bude. Nebylo to samozřejmě zadarmo. Zpátky odcházel bohatě zásobený potravinami a kuřivem. Nakonec řemenáři uzavřeli nepsanou smlouvu i s praporčíkem. Pokud při hledání nic „nenašel“, dostal od každého ukrytého kusu určitý obnos. Ovšem nedopadlo to dobře. Někdo ho udal a praporčík měl potahování u divizního soudu v Krakově.

Metylovicím přidělili jiného komisaře a ten už místním lidem nevěřil. Při prohlídkách říkával: „Co najdu, seberu.“ Řemenáři mu v duchu odpovídali: „Co dobře schováme, nenajdeš.“ A tak to nějakou dobu fungovalo.

Pánům ve Vídni se zdálo divné, že řemeslo kvetlo jedna radost. Do Metylovic přicházelo poštou měsíčně čtvrt milionů korun za vyrobené zboží. Spočítali si, že tento příjem nemůže být z přidělených kůží. Nařídili proto četníkům z celého okolí pohotovost. Zátah měl úspěch. V Kunčicích pod Ondřejníkem zabavili celou fůru kůží. Mí-

řila ke známé řemenářce do Metylovic. To byl úlovek! Četníci zavezli náklad do úschovy ke starostovi v Čeladné. Ráno si přišli pro fůru i s celou komisí. Ale ta byla pryč.

Okamžitě prohledali celé Metylovice. Nic nenašli. Koho by také napadlo hledat ji v lese u Božích muk. Stála tam přikryta chvojím. Obžalovali tedy z krádeže jistého Čupu. Obvinění ztroskotalo na svědectví Leopolda Šiguta a Valentina Bílka. Vypověděli, že obviněný byl s nimi té noci na Čihadle. Atmosféra byla bouřlivá.

Valentin Bílek a Leopold Šigut (vpravo).

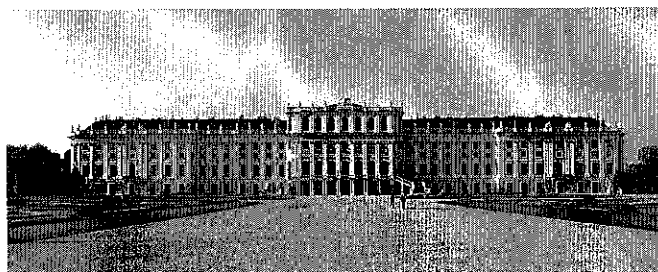
Četníci vyhrožovali vězením a padesátitisícovými pokutami. Ale nic se nejl tak horké, jak se uvaří. Když vzrušení trochu opadlo, zaplatila majitelka kůží a svědkové do obecní kasy pro chudé po sto koruně.

Lidé z okolních hor stahovali z vlastních zabitých dobytčat kůží a odnášeli do Metylovic ke zpracování. I stalo se, že když komise jela na kontrolu do vesnice, potkala cestou ženu, které z loktuše trčela tetelina. Nesla ji ke starému Boháčovi na vydělání. Za centrálu z Vídne byl v komisi pan Kantor. Nechal zastavit povoz a kůží okamžitě zaba-

vil. Hodil ji na karety a pokračoval v prohlídce řemenářských dílen. Během jeho nepřítomnosti teleatina z povozu „záhadně“ zmizela. Prohlídka skončila, švihli do koní a teprve během jízdy si všimli, že kůži nemají. Ihned se vrátili zpět. Lítaly hromy a blesky, ale kůže se nenašla. S tím se pan Kantor nedokázal vyrovnat. Všude vyprávěl, jací jsou v Metylovicích gauneré. A postěžoval si i na centrále ve Vídni.

Když tam později přijeli zástupci místních řemenářů vyjednávat ohledně zvýšení přídelů kůží, uvítal je ředitel slovy: „Sie metylowitzer Diese ich gebe ihnen einsperren — jste metylovští zloději, nechám vás zatknout.“ Ukázal jim dveře a bylo po audienci.

Jindy se stalo, že kaprál Kosc nemohl podat zprávu a prohlídka přišla znenadání. Nejdříve kontrolovali u Vavřina Bílka. Když se to dověděl Valentin Bílek, ihned zavřel dílnu. Dělníci na dveře přibíli ceduli: „Zavřeno — neštovice“. Na Čihadle si dali jednu na kuráž a ostentativně se táhli za komisí vesnicí od firmy k firmě, až došli i k dílně Valentina Bílka. Komisaři přečetli ceduli a nápadně rychle se od dílny vzdálili. Vyprovázeli je posměšně rozdováděných tovaryšů. I tato událost se donesla až do Vídně.

Schönbrunn — letní sídlo císařského dvora.

KOŇSKÉ NEBE

Kdo poprvé vydělal v Metylovicích prasečí, hovězí nebo koňskou kůži nebo udělal první bič se už nikdy nedovíme. Názory na to byly různé. Některé si pro zajímavost můžeme připomenout.

Ondřej Lepík ve svých vzpomínkách píše: „Zvláštností Metylovic byla domácí výroba bičů a řemenů.“ Otec mu vyprávěl, že původ výroby se odvozoval od tzv. „dřčků“, kterých bylo v obci několik. Pamatoval ještě poslední dva, především nějakého Kaděru. V té době byli metylovští „dřčci“ známi široko daleko. Skupovali vyžazené, k porážce určené koně v okolí. Odcházeli také do Polska a Uherska, odkud přiháněli i menší stáda. Kůže se vydělávala tříslem, získaným hlavně ze smrkové kůry. V lese, kde se právě kácelo (muselo to být ovšem v létě, pokud byla míza), koželuzi odlupovali kůru skácených smrků. Vždy vcelku asi 150 centimetrů dlouhou. Tu rozložili na slunce, aby uschla. Suchou ji složili na hromadu a příležitostně odvezli domů. Rozdracenou dřč, které se říkalo dub, pak v kotli vařili. Do tohoto ještě teplého odvaru se namáčely kůže zbavené srsti a „mjozdry“. Občas odvar znovu zahřívali, případně přilávali nový. Vyčištění kůže tak trvalo dle velikosti a hlavně tloušťky tři až šest měsíců. Ondřej ještě znal čtyři koželuzhy, kteří tímto způsobem kůži vydělávali. Byli to František Kupča, zvaný Rozocha, č. p. 49, Karel Kupča č. p. 41, František Boháč (Jankulů) č. p. 36 a František Bílek (Franta Janův) č. p. 32. V muzeu je vystavena kůže vydělaná „na dubeno“ z č. p. 41.

Karel Lepík, Ondřejův otec byl přesvědčený, že nejsou spolehlivé zprávy o tom, jak to v Metylovicích vlastně s vyděláváním kůží a výrobou bičů začalo. Někteří se prý domnívali, že to začal nějaký Žid, o které v té době nebyla v obci nouze. Jiní tvrdili, že se tomuto řemeslu naučil tovaryš na vandru.

Profesor Linhart v roce 1915 o Metylovicích napsal: „Kolem roku 1650 přišel do Metylovic jirchář a koželuh Bílek, který se zde usadil a začal rozvíjet řemeslo.“

Podle matryky by se jednalo o Pavla Bílka, syna Mikuláše z Palkovic, který se 13. 2. 1678 oženil s Annou, dcerou Jury Kubale z Metylovic. Byl to první Bílek v naší obci a stal se tak „praotcem“ následujících generací Bílků u nás.

Pan profesor pokračoval: „Koželuzství bylo tehdy velice vážené. Tovaři byli sdruceni v tzv. bratrstva. Měli i svůj prapor a znak, který nosili na kabátě. Jeho zvětšeninu měli také vyvěšenu v herberku, místnosti, kde se konaly jejich schůze, na kterých si volně povídali a říkali jim fraj šprechy. Učeň pracoval zdarma, učební doba trvala čtyři roky a byla ukončena slavnostním přijetím mezi tovaryše.“

Začátkem 18. století už zde bylo čtrnáct mistrů koželuzských a de-

A tam rozhodli, že to musí s metylovskými řemenáři vyřídit s konečnou platností. Vypravili tedy komise tři. Jednu z Vídně, druhou z Krakova a třetí z Těšína. Skládala se z hejtmána, nadporučíka, poručíka a dvanácti vojáků. Připojila se k nim celá četnická stanice ve Frýdlantě nad Ostravicí a také posila z Místku. Přišli ze tří stran. Od Místku, od Frýdlantu a dokonce přes Kopec od Hodoňovic. Nikdo z nich ovšem netušil, že voják Kosc už dva dny předem podal do Metylovic zprávu o připravované akci, takže řemenáři se dobře připravili. Nejdříve přišli k panu Leopoldu Šigutovi a začali mírně. Když ukáže, kam schoval pašované kůže, bude trest mírný. Na otázku pana hejtmána „Ukážete?“, odpověděl pan Šigut: „Suchen Sie“.

Když hejtmán slyšel odpověď, byl na mrtvici. Ale i v panu Šigutovi byla malá dušička. Hejtmán křičel a nadával, že hledat budou a pokud něco najdou, seberou ho a půjde s nimi. Nenašli nic. U nikoho.

Dali si zavolat starostu. Oznámili mu, že vědí, že v Metylovicích mají schované pašované kůže a řemenáři místo toho, aby je vydali jim drze říkají: „Hledejte“.

Pan starosta měl co dělat, aby vše urovnal. Zaručil se, že bude dávat bedlivý pozor, aby se kůže více nepašovaly. Pak komisi uctil dobrým jídlem, vínem i likérem a „vzácná návštěva“ nakonec v klidu odešla. Všichni si oddechli.

Poslední prohlídka byla v červnu 1918 a již nebyla tak zlá. Dokonce byli naši řemenáři přizváni jako odborníci k revizi na Morávku k panu Carbolovi. Zabavili mu kůže jako kdysi on jim. Odškodnili se tak za ztráty, které jim před třemi léty způsobil.

Rakovský erár neměl všechny kůže, které se někdy komisi podařilo zabavit. Něco si nechala komise, něco odborníci, část odpočítali na útratu. Teprve zbytek se poslal do Frenštátu panu Konvičkovvi, který měl kůže vydělat pod úředním dohledem pana Kantora. A protože i ten si potřeboval přilepšit, seschl se zabavený objem kůží na minimum.

(Zpracováno podle kroniky pana Müllera.)

vět řemenářů. Tovaři chodili do světa na zkušenou — na vandru. A tak v roce 1800 odešel na vandru i Ignác Kořený. Ve Vídni se naučil dělat biče. Po návratu je začal vyrábět a prodávat na okolních trzích.

V roce 1870 přišli z vojny bratři Jan a Ignác Bílkovi a ti se začali věnovat výrobě bičů ve větším měřítku a rozesílali je po celém světě. Kůže se původně opatrovala tak, že se nakoupil živý dobytek, hlavně koně v Uhrách nebo v Haliči a celé stádo se přihnal do Metylovic. Tady koně utratili. Zprvu za fojstvím, později na Baděnovicích. Proto se Metylovicím říkalo „Koňské nebe“.

Z poznamének paní Jindřišky Bílkové, manželky řemenáře Sylvestra Bílka jsem si vypsala: „Bylo to po válce s Pruskem, vojáci se vraceli do svých domovů. Vrátil se i metylovský rodák Jan Bílek, později zvaný Šugar. Sloužil u hudby, hrál na hoboj. (Jeho praprapravnučka Lucie ostatně také, ale ne u vojska, nýbrž na konzervatoři.) Za svého vojačenství prošel celé Rakousko. Ve Vídni ho zaujala výroba bičů. Přišel domů a pustil se do ní s bratrem Ignácem. Začínali primitivně, ale postupně do výroby vnikli a také ji vylepšovali. Kůže začali vyčiňovat solí a ledkem.“

Dílnu měl tehdy málokdo. Většinou se dělalo v kuchyni, kůlně nebo venku při potoku. Na výrobě se podílela celá rodina. Muži kůže vydělávali, děti je při pasení dobytka zaplétaly, děvčata uzelkovala a ženy kulaly. Hotové zboží se prodávalo na trzích v Místku nebo ve Frýdku, v Příboře i v Bílovci. Veliký trh býval na svatou Annu v Novém Jičíně. Ten největší, v Těšíně, trval tři dny. Drobní řemeslníci nosili zboží na zádech v pytlí. Chodili pěšky, po polních cestách. Pokud bylo v rodině více sourozenců, šli dva. Jeden zboží nesl na půl cesty a pak se vrátil domů. Druhý s ním došel do cíle.

Ti větší řemenáři se vždy domluvili tři mezi sebou a najali „fasuňk“, totiž vůz s koněm. Nad vozem na vrbové pruty připevnili režnou plachtu a vezli zboží na trh. Byla to cesta svízelná a často nebezpečná. Jan Bílek, již jako staříček vyprávěl, že když jel se zbožím dále do světa, třeba do Bialska, Tarnowa, Przemyslu, ke Lvovu a také do Uher a mívál naložený plný vůz, měl u sebe vždy revolver pro případ přepadení. Ale nikdy ho nemusel použít. Při prodeji se hned uzavíraly další objednávky.

Když byl v Metylovicích v roce 1895 pro potřeby řemenářů otevřen poštovní úřad, začalo se zboží posílat poštou na dobírku. Faktury se z počátku ještě nepsaly. Na okraj průvodky se pouze poznávalo, kolik kusů v balíku je. To stačilo jako doklad jak příjemci tak dodavateli.

Rozvíjející se koželuzský průmysl nakonec spotřeboval kvalitní domácí suroviny a místní řemenáři začali kupovat lacinější kůže buvolů z Jižní Ameriky.

V archivu jsou záznamy z jednání Samostatného společenstva sedlářů, čalouníků a řemenářů v Místku, které bylo ustaveno v roce 1931.

Tehdy přešli metylovští řemenáři z Řadového společenstva ve Frýdlantě do Místku. Jako perličku uvádím, že mezi nimi bylo dvanáct Bílků, dva Halati, tři Liberdi, čtyři Němci, čtyři Šiguti a jen jeden Tajchman.

Na kandidátce předsednictva bylo jedenáct lidí, z toho sedm z Metylovic. Jasně to vypovídá o významném postavení našich řemenářů. Zvoleni tehdy byli: Vavřín Bílek, Lubomír Bílek, Viktor Libarda senior, František Halata. Jednatel se stal Metod Bílek, jako náhradníci byli zvoleni Sylvestr Bílek a Rudolf Bílek.

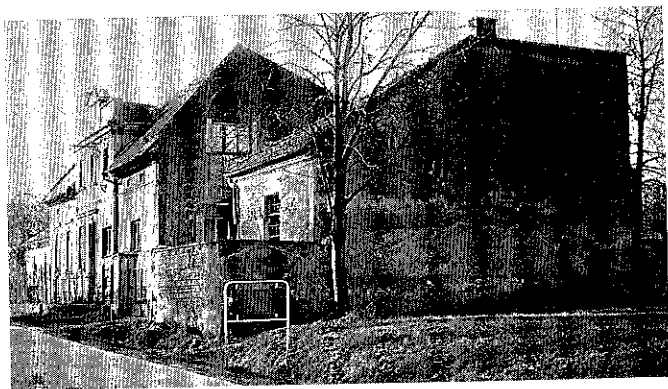
Miloš Čupa napsal o našich řemenářích pásmo. Hrál se v Sokolovně a navíc ho vysílal i Československý rozhlas Ostrava. Je velká škoda, že se nedochovalo. Ve vesnici ho nikdo nemá a archiv ostravského rozhlasu za války vyhořel. Pamětníci si ale na hru dobře pamatují. Dokázali vyjmenovat alespoň část lidí, kteří tehdy hráli. Byli to mimo jiné František Pečinka, Jan Vyvial, Metoděj Havlák, Vojta Šigut a Ferda Juřica.

Ve dvacátém století bylo u nás více než dvacet řemenářských firem. Nechci je řadit podle velikosti nebo významu. Raději pojďme společně na procházku vesnicí od dolního konce na horní a připomeňme si postupně všechny řemenářské živnosti, o kterých se zachovalo nějaké svědectví.

Hned za cedulí Metylovice po pravé straně stojí veliký dům. V něm žil a pracoval majitel firmy

Bílek Metoděj, č. p. 233

Byl nejmladším synem řemenáře Jana Bílka Šugara. Podle slov pana Jaroslava Grossmanna se ve firmě vydělávaly beraniny, dělaly biče a koňské postroje. Dobře si to pamatoval, vždyť ve firmě pracoval od svých čtrnácti let. Balíky zboží vozil na poštu. Směřovaly do Mělníka v Čechách a do Itálie. Vybavil si, že mimo něho ve firmě pracovali Barka Mališová, Jalůvčata, Ruda Němec, Jan Libarda, Vojta a Pavel Šigutovi.

Dům s dílnou Metoděje Bílka č.p. 233.

Když byli manželé Bílkovi za války zatčeni, vedení firmy se ujala nezletilá dcera Jarmila. V té době jí byl velkou oporou Láda Bílek, syn strýce Jana (jeden ze synů Jana Bílka Šugara) a tety Maruši.

Paní Anežka Mališová uvedla, že právě tam se vyráběly i panské zdobené krpce a pan Bílek je posílal někde do Prahy. Jeho dcera paní Jarmila Kovařovicová poslala fotografii dětských krců, zdobených perličkami, které jí tatínek v dětství vyrobil.

Zmínila jsem v úvodu, že pan Bílek byl jednatel Samostatného společenstva. Při jednání vystoupil s názorem, že by se mělo přikročit k dávno slíbenému penzijnímu pojištění místo zakládání chudinského fondu pro zchudlé živnostníky.

Metoděj Bílek s rodinou.

V sousedství pracoval

Lepík Josef, č. p. 57

Narodil se roku 1905 a byl ve třicátých letech zaměstnán u švagra Františka Halaty. Když se v roce 1931 oženil, chtěl se osamostatnit. Bičářů už bylo v Metylovicích hodně a tak začal dělat ručky. Navíc jejich výroba nebyla tak investičně náročná jako bičářství. Živnost založil v roce 1932. Pracoval doma, jen s manželkou. Dílnu neměli, vše dělali v síní na štoku. Poptávka byla po ručkách na biče kravařské i koňské, dělali také dětské bičky a čagánky. Navíc vyráběli střapečky z kůže. Ty si kravaři dávali na konce bičů, aby jim pěkně práskaly.

Na ručky používali rákos, který se dovážel z Manily na Filipínách. Byly to pruty o průměru 2–2,5 centimetrů a délce 5–6 metrů. Pan Lepík je upravoval speciálním hoblíkem a nakonec natřel šelakem.

Dětské ručky byly ze dřeva. Ohýbali je nad parou, natřeli bezbarvým lakem a hadrem, namočeným do bílé barvy dělali na základ otisky.

Domek č.p. 57 kde kdysi pracoval Josef Lepík.

Obchodoval také s bičičstvy z Itálie. Byly ze dřeva, pravděpodobně z akátu. Kupovali je Slováci a prodávali v oblasti od Turzovky až po Žilinu. Zájemci byli i v okolí Uherského Hradiště.

S vyrobeným zbožím jezdila manželka na kole po poutích a trzích a tam je prodávala. Většinou v Příboře, Kopřivnici, Štamberku nebo Staříči.

Manželé Lepíkovi si udrželi živnost asi do roku 1952. Pak museli skončit.

Za mostem přes Olešnou stojí za potokem dvě vysoké budovy. Bývalá dílna a obytný dům. V dílně podnikal

Bílek Vavřín, č. p. 99

Bílek Vavřín, senior (1843–1923)

Narodil se v domku č. p. 52 v řemenářské rodině Jakuba Bílka. Na č. p. 99 se přestěhoval kolem roku 1864. Tehdy zde místo velkého domu stála jen chalupa a přes potok byl brod. Postupně se mu narodilo ve třech manželstvích dvacet šest dětí. Při tehdejší vysoké dětské úmrtnosti jich mnoho v útlém věku zemřelo. Rada synů se později rovněž věnovala řemenářství.

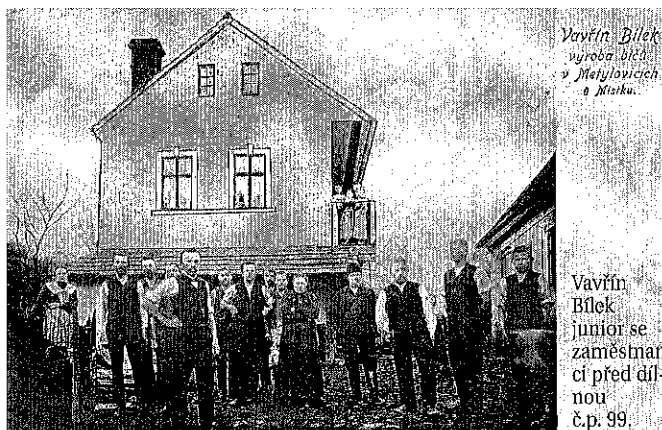
Pravděpodobně kolem roku 1908, bylo mu tehdy 65 let, předal firmu synu Vavřínovi z 1. manželství a odstěhoval se svou třetí manželkou Marií a mladšími dětmi z tohoto manželství na Pajurkovice, na č. p. 24.

Svatba Vavřína Bílka seniora.

Bílek Vavřín junior (1876—1945)

Firmu rozšířil a v roce 1919 přestavěl dům do dnešní podoby. V době největšího rozkvětu pracovalo pod jeho vedením 25—30 zaměstnanců. Vydělávali kůže, vyráběli biče, pásky a řemeny. Těžkou práci začal Vavřín nahrazovat stroji. Některou dobu tam pracoval i Ondřej Lepík. Poznamenal si, že dělali asi padesát různých čísel bičů dle síly, délky, upravení nebo zabarvení.

Ze začátku se zboží vozilo na jarmarky nebo roznášelo do dalekého okolí podomními obchodníky. Ti nabrali zboží a pustili se pěšky do Polska či Uher. Teprve krátce před první světovou válkou si Vavřín Bílek najal obchodní cestující (jedním z nich byl pan Bičlek), kteří mu objednávky sháněli. Odběratelé byli v celém Rakousku-Uhersku, Itálii i na blízkém Východě.

Koncem druhé světové války u Vavřína Bílka pracovali mimo jiné Josef Pečinka, který byl výborný „kroč“, (kráječ bičů) Anežka Kupčová a Alois Bílek. Jména ostatních dělníků upadla po tak dlouhé době v zapomnění. Až na jedno.

Při otevření muzea 7. 8. 2010 se přihlásila paní, jejíž babička pracovala od třinácti let „v bičích“ právě u Vavřína Bílka. Narodila se v roce 1898 a jmenovala se Jana Svobodová. Ve firmě pracovala asi do roku 1920. Pak se provdala do Palkovic.

Když odbočíme z hlavní silnice a vydáme se na Baděnovice uvidíme domek, v němž bydlel

Šigut Leopold, č. p. 52

Jeho maminka Johana, provdaná za ševce Šiguta, pocházela z 1. manželství Vavřína Bílka seniora. Její muž vyráběl krpce.

Polda, jak ho všichni vrstevníci jmenovali, měl pět ročníků gymnázia a byl to takový písmák. Přispíval do časopisu Těšínsko. Spoluobčané mu říkali „advokát chudých“. V hospodě sepisoval lidem na přání různé žádosti, neboť se vědělo, že „ví, jak na to“.

Domek kde měl i dílnu Leopold Šigut z č.p. 52 - stylizovaný pohled.

Vyráběl biče a zřejmě vydělával i kůže, neboť neteř si vybavila, že za domkem byly betonové kádě. Zaměstnával jen kráječe. Firma zřejmě přišla z prosperovala. Ale díky panu Šigutovi získalo Muzeum Beskyd ve Frýdku v sedmdesátých letech různé řemenářské nářadí.

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že všechny předměty, které jsou vystaveny v našem muzeu a jsou zapůjčeny z Muzea Beskyd nebo z Valašského muzea v Rožnově pocházejí z Metylovic, neboť se jedná o dary našich občanů daným institucím.

Když se vrátíme zpět na hlavní silnici, ve třetím domku po pravé straně měl živnost

Halata František, č. p. 145

Narodil se roku 1892 a jeho přízvisko bylo Cukrmandel. I jeho žena Anna měla řemenářství v krvi, neboť pocházela z třetího manželství Vavřína Bílka seniora. Firma byla rodinná. Rodičům pomáhal tři dcery a starší ze dvou synů, který po vyučení navštěvoval ještě pokračovací školu ve Frenštátě.

Kůže, které pocházely z Argentiny si doma vyčiňovali. Biče krájel pan Halata sám, později mu pomáhal syn Vojta. Dělali biče pletené i uzelné, úvrazky, šňůrky do bot dlouhé 80 centimetrů a švihle o délce 120 centimetrů, určené k výrobě postrojů. Když bylo hodně zakázek, pracovalo se dlouho do noci. Zboží posílali odběratelům poštou. Za druhé světové války tu chodili i pašeráci ze Slovenska a měnili řemenářské zboží za textil.

Původní domek Františka Halaty č.p.145.

Mladší syn si pamatuje, že když došlo ke znárodnění, přišli „Lipínoci“ — členové Lidových milicí z Válcoven plechu — v počtu osmi až dvanácti mužů na prohlídku v několika vlnách. Překopali i uložené seno a slámu, když se snažili najít uschovaný materiál nebo výrobky.

Hned přes cestu bydlel

Šigut Josef, č. p. 59

Pan Josef pracoval jen se svou ženou Terezií, neměli ani tovaryše. Později jim pomáhal schovanka s manželem. Vyráběli biče a šili kabely. Jednu z nich můžete vidět v místním muzeu. Pan Šigut zemřel 1. dubna 1948, ještě před znárodněním a jeho manželka pak živnost odhlásila.

Domek Josefa Šiguta z č.p. 59.

Pokračujeme hlavní silnicí směrem ke kostelu. Mírně několik domků a po pravé straně, za vzorně udržovanou dřevjanicí stojí za potokem domek, v němž prosperovala firma

Halata František a synové, č. p. 141

Pracoval v ní otec František a synové Blažej, Lubomír a Bedřich s jedním, někdy se dvěma pomocníky. Dělali biče, kožené šňůrky do bot, opasky, kapice k cepům a švihle. Zároveň vyráběli z rákosu ručky k bičům.

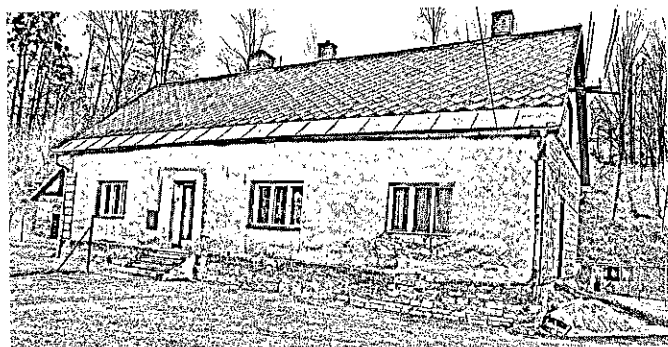
Strojem uřízli tvar ručky, ručně ji ohoblovali a nakonec uhladili smírkem. Část ručky, kuličku a obrouček, které byly z nití namočili

do kůže, aby se tak konec bičíště zpevnil (kulička se ještě předtím zapošivala). Kromě laku a barvení anilinovými barvami je taky opřádali barevnou přízí. K tomu používali pletací stroj.

Jednou se otec František s plnou náručí rákosu nahnul nad stroj, aby ho vypnul. Udělal to tak nešťastně, že mu mašina uřízla tři prsty, čtvrtý zůstal viset za kůži. Rychle s ním běželi do místního hostince na Čihadle. Hostinský do něj vrazil panáka, nastartoval motoru se sajdkárou a odvezl do nemocnice. Lékařům se podařilo zachránit pouze ukazováček.

Co teď, když dosud krájel z kůže biče a to byla práce jen pro odborníky. Pan Halata se nevzdal. Pomocí tkaniček si vytvořil kolem dlaně něco jako kapsu. Do ní zastrčil nůž a opět krájel. A opět dobře. Když si necháte v muzeu pustit DVD, můžete pana Františka Halatu vidět při práci.

V roce 1948 nebo 1949 odjížděl jeho syn brzy ráno na exercicie. U Kašového mlýna si všiml, že na okraji silnice stojí řada prázdných nákladních aut. Udivilo ho to, ale pustil vše z hlavy. Když se po třech dnech vracel, již na nádraží ve Frýdku se od známého dověděl, že během jeho nepřítomnosti převrátily čtyři mužů z Válcoven plechu Metylovice vzhůru nohama.

Domek č.p. 141 za nímž měl dílnu František Halata.

Nejdříve museli udělat řemenáři inventuru a podle ní odevzdat suroviny i výrobky. Pak nastoupili chlapi s krompáči. U Halatů bourali v dílně i zdi, aby zjistili, zda v nich není něco ukryto. Krátce před tím objednal syn Lubomír vysušené kůže z Argentiny přes pražskou firmu Kotva. Vlak je přivezl do Frýdlantu n. O. Všechno museli osobně odvézt k Sylvestru Bílkovi, kde se zabavený materiál shromažďoval.

Bedřich pracoval 14 dnů v Gale v Palkovicích, poté u Konvičky ve Frenštátě.

Jako první z vesnice pan Bedřich Halata nastoupil na vojnu k PTP v Ostravě. Pracovali na dole Pokrok. Bydleli ve finských domcích, areál byl obehnaný ostnatým drátem.

Naproti firmě bydlela paní Boháčová, která si brala domů biče k zaplétání. Dcera Zdenka přitom pomáhala. Říkala, že výdělky řemenářů nikdy nezadělala. Na vlastní oči viděla, jak se při práci nepřestavitelně nadřou.

Zmínila také příhodu pekaře Laníka z Kozlovic. Rozvážel po vesnicích chléb a pečivo. Když přijel do Metylovic a zvířata učtila pach kůží zabitých koní, vzepjala se a tryskem projela obcí. Muž na kozlíku je nebyl schopen zastavit.

Jen přes cestu měl živnost

Bílek Jan Cyril č. p. 126

Narodil se v roce 1874 v prvním manželství řemenáře Vavřína Bílka seniora. Ženil se kolem padesátky. Vedl dílnu, manželka se starala o administrativu.

Kůži bral od řezníka z Čeladné. „Mjoudřil“ ji Alois Čupa od kostela. Když onemocněl, pokračoval v jeho práci Josef Kořený, který bydlel naproti a byl v Metylovicích uznávaným odborníkem. Jejich rodiny si braly domů biče ke „kulání a uzelkování“. Vyráběli biče, tažníky pro koně a šňůrky do bot pro vojsko. V dílně zaměstnávali do roku 1947 souseda pana Grossmanna staršího (ten vždy v neděli odpoledne hrával v létě venku krásně na harmoniku), Josefa Lepíka „z kopca“ a paní Mertovou. Objednávky na zboží chodily z Holandska, Lucemburska, Belgie, Maroka, Palestiny i Alžírsko. Poslední objednávka na jejich adresu přišla ještě v roce 1950, ale to už firma neexistovala.

Pan Bílek zemřel v lednu 1948. Původně bydleli ve staré dřevjani. Když začali stavět nový dům, přestěhovali se do dílny, která dodnes stojí. Měla dvě místnosti. V jedné bydleli, ve druhé dělali. Syn majitele firmy se domnívá, že se vyvlastňovalo ve dvou vlnách. V první byli vyvlastnění ti, kteří zároveň s výrobou bičů vydělávali i kůže. Potom teprve přišli na řadu ostatní, kteří vydělanou kůži zpracovávali dále.

Dílňa Jana Cyrila Bílka č.p. 126 - současný stav.

Když začala razie proti řemenářům, měli u nového domu dokončené základy. Ve sklepě byly tudíž pytle s cementem. Milicionáři z Válcoven byli přesvědčeni, že je v nich barvivo na kůži a tak je všechny rozpíchali. Také v dílně mlátili do stropu. Hledali schovaný materiál. Paní Bílková jim řekla, že řádí jako gestapo. Poslali na ni četníka. Byl to shodou okolností slušný člověk. Přijal její vysvětlení, že manžel byl za války jako Sokol zatčen a vyslýchán gestapem, které postupovalo stejně. Četník zformuloval hlášení tak, že neměla žádné další problémy, dostala pouze pokutu.

Zděný dům, kde bydlel Lubomír Bílek, č.p. 32. Za ním původní dřevěný domek J.C. Bílka č.p. 126, a část zděné dílny.

Vedle na téže straně stojí dům, ve kterém podnikal **Bílek Lubomír, č. p. 32**

Jeho přízvisko bylo Wolner. Podle sousedů vyráběla firma biče. Jeho dcera Květa a syn Libor chodili s několika dalšími dětmi řemenářů do pokračovací školy ve Frenštátě. Pan Bílek krátce pracoval v oboru v šedesátých letech. Pod hlavičkou Drobné provozovny MNV vyráběl pásky.

Nemohu opomenout vzpomínku paní Jarmily Kovařovicové, dcery Metoděje Bílka. Napsala, že pan Lubomír Bílek s ní jel po zatčení rodičů do Prahy na ministerstvo. Jen díky tomu mohla ve svých sedmácti letech vést otcovu firmu po dobu jeho zatčení.

Dílňa Lubomíra Bílka - č.p. 32.

Mineme dům č. p. 135 a dostaneme se po mostě k domku, kde žil Šigut Valentin, č. p. 31

Byl jedním ze tří bratrů, kteří se narodili na č. p. 59 a všichni byli řemenáři. Valentin žil s rodinou na č. p. 31. Když domek vyhořel, postavil nový u potoka a na místě původního zřídil dílnu. Protože jediný z bratrů bydlel u vody, vydělávaly se kůže všech tří právě u něho. Ve firmě pracovali rodinní příslušníci — dcera, syn a manželka. Pomáhali také Alois Němec a Jožka Volný. V rodině od dětství žili. Staříček, jak se panu Šigutovi později říkalo, nečinil rozdíl mezi dětmi svými a přijatými. A tak se jeho vlastní syn teprve při svatbě pana Lojzy dověděl, že to vlastně není jeho bratr.

Dělali hlavně biče. Pan Šigut býval veselý a při výrobě bičů si zpíval, i když často pracoval dlouho do noci. Když se po dědině začalo šuškat, že se na řemenáře chystá razie, staříček se synem Mojmirém a Qirinem Halatou celou noc odnášeli kůže do jeskyňky v „roklí smrti“.

Když dorazili chlapi z Válcoven i k Šigutům, dva muži zůstali stát na mostě s puškami v rukou, ostatní se rozběhli po domě. Prohlíželi chlév, dílnu, na půdě píchali do sena, ale nikde nic. Našli jen kozí kůže. Domácím se podařilo přesvědčit hledající, že se jedná o kůže z vlastních koz. A tak to dopadlo dobře. Zabavili jim pouze bečky mazadel a odvezli do Galy. Snacha pana Šiguta ale do smrti vzpomínala na tu hrůzu a taky na klid své tchýně, která ji těšila: „Nic se neboj, i kdyby nám všechno sebrali, zase nějak bude“.

Dílňa Valentina Šiguta č.p.31.

Hned druhý den se u nich objevil sousedka, oči navrch hlavy. Říkalo se jí Pišerka. Jak po mezích pásala kozy, narazila na jeskyňku plnou kůží. A tak tu nevidanou věc běžela za tepla vypovědět sousedům. U Šigutů ani nemrkli. Ale hned příští noc přenášeli kůže zpět, aby byla skrýš prázdná, než to žena roznese po celé vesnici a než se to dovědí i na národním výboru.

Musím ještě připojit vzpomínku pana Mojmíra Bílka, který krátce u Šigutů pracoval. Vzpomněl si, že syn pana Šiguta vydělával teleťinky, z nichž se dělaly kabáty.

Hned přes cestu byla další řemenářská živnost

Bílek Jan, zvaný Šugar č. p. 189

Postavil velkou dílnu, údajně to byla první řemenářská dílna v Metylovicích. Řemenářství se věnovali syn Sylvestr, Josef, Metod a pravděpodobně i Jan. Pan Bílek měl krásný hlas, zpíval na kůru a přátelil se s tehdejšími řídícími školy Josefem Doležilem, který byl zároveň ředitelem kůru.

Jan Bílek zv. Šugar s rodinou u svého domku č. 189.

Po jeho smrti převzal firmu syn Sylvestr, který přístavbou dvou místností spojil domek č. p. 189 s dílnou.

Později se přestěhoval s rodinou do vilky č. p. 153. Objekt se rozdělil na dvě části. V původním domku č. p. 189 bydlel výborný „kroč“ (kráječ bičů), který u Sylvestra pracoval, pan Josef Němec, zvaný Jozefeček.

Přístavba s dílnou dostala nové číslo a tady později bydlel

Bílek Valentin junior, č. p. 327

Pocházel z třetího manželství Vavřina Bílka staršího. Vyráběl dětské bičiky a čagánky. U firmy pracovala podle pamětníků Miluška Němcová a Marie Boháčová, později provdaná Vyvalová. Výrobky prodával prostřednictvím starého pana Vašendy, který s nimi chodil po poutích.

V ústním podání se zachovala úsměvná vzpomínka, jak se pan Bílek, už jako starý pán, chlubil v hospodě na Čihadle, že nikdy v životě nebyl na Čupku. Protože nevydělával kůže, musel pravděpodobně ukončit výrobu až v roce 1953.

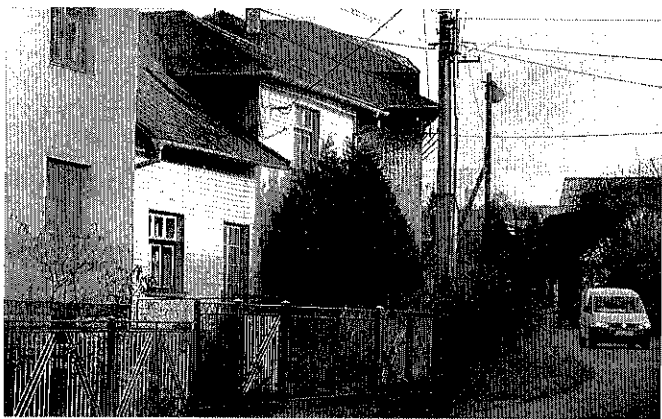

Aktuální foto z č.p. 327 v níž žil a pracoval Valentin Bílek junior.

V domku naproti Čihadla pracoval řemenář

Bílek Oldřich, č. p. 166

Podle pamětníků pracoval sám. Uměl vydělávat kůže a dělal biče. Byl také hudebníkem a založil dechovou kapelu. V sobotu odpoledne nebo v podvečer se linuly z jeho hospodářské budovy veselé tóny dechovky.

Zde kdysi mívval řemenářskou dílnu Oldřich Bílek č.p. 166.

Hned ve vedlejší budově (dnes prodejna Maj) žil s rodinou Bílek Jan

Domek ve kterém bydlel a pracoval Jan Bílek - č.p. 201.

Vyučil se u Vavřína Bílka na dolním konci. V suterénu měl malou dílnu a jámu na vyčiňování kůží. Jeho syn Mojmír se vyučil řemenářem a jíchářem u Viktora Liberdy. Jednou týdně chodil do odborné školy ve Frenštátě p. R. V řemenářství ale nepracoval dlouho, neboť po dvou nebo třech letech přišlo znárodnění. Ale ve vydělávání kůží pro svou vlastní potřebu pokračoval až do stáří.

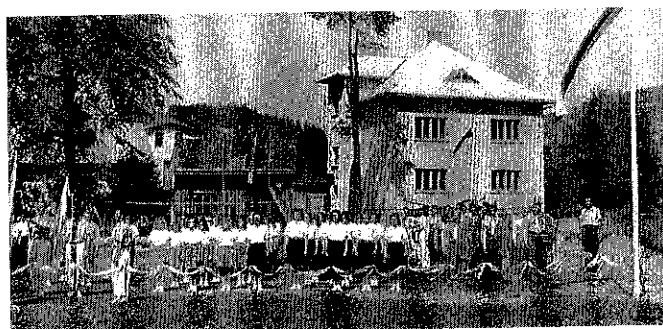
Přímou přes cestu si postavil dům

Mališ Alois č. p. 372

Vyučil se u Sylvestra Bílka, v jehož rodině v mládí žil. V malé rodinné firmě pracoval se ženou. Někdy jim pomáhali muži s „mjozdřením“ a krájením bičů, ale pan Lojza uměl dobře obojí. Vydělávali kůže a dělali biče. Jeho žena vzpomínala, že za války byly kůže na příděl a tak vládla mezi řemenáři rovnováha. Vždyť na množství kůží byla závislá výroba a tím i prodej hotových výrobků. Za druhé světové války často odebírali zboží Slováci. Koupili ho tolik, kolik unesli a pašovali na Slovensko.

Když přišlo znárodnění, dostali řemenáři příkaz, že mají všechny suroviny i výrobky odevzdat. Nikomu z nich tehdy nenapadlo, že se režim udrží a tak část odevzdali, část schovali. Pan Mališ odnesl za šera nějaké zásoby do domku tchyně, která bydlela vedle.

Syn paní Mališové si to dodnes pamatuje. Jezdil na koloběžce po vesnici. Autobusem přijelo sedm milicionářů z Válcoven a začala razie u Valentína Šiguta. Stál u mostku a přihlížel. Náhle slyšel, jak chlapi říkají: „Ještě nám zbývá Alois Mališ.“ Obrátil se a uháněl domů.

Nový dům s původní dílnou Aloise Mališe z č.p. 372 — vpředu cvičí mladí orlové.

Byli tam za pár minut. Hledali ve sklepě, přehrabovali uhlí. Když v ložnici vytáhli zpod postele balík, manželé ztuhli, že na něco zapomněli. Byly to našťestí jen rolety. Milice odjela s nepořízenou. Ale druhý den přijeli znovu.

Někdo zřejmě viděl, jak pan Mališ něco přenáší k Čupům a udal ho. A tak začala prohlídka tam. Když otevřeli almaru, narazili na vojenskou uniformu. „Co je to?“, ptal se „Lipoňok“. „To je uniforma mého bratra, kterého popravili Němci“, zněla odpověď. To je zarazilo. V prohlídce nepokračovali a odešli.

Když odbočíme u autobusové zastávky přes mostek a pokračujeme cestou na Čupek, mineme domek, ve kterém pracoval

Halata Jan, č. p. 71

Tady pouze víme, že dělal koňské postroje a jeho syn Václav biče. Někdy Janovi pomáhal bratr Valentin, zvaný „Basista“.

Zachovalo se ovšem potvrzení, kde na listině s hlavičkou „Jan Halata, Metelovice u Místku, Továrna bičů, šicích řemínků, šněrovadel a bičů“ pan Halata potvrzuje, že u něho pracoval jako pomocník v řemenářství od 1. října 1908 do 1. října 1911 František Halata.

Tady stála řemenářská dílna Jana Halaty z původního č.p. 71.

Vrátíme se na hlavní silnici. Za autobusovou zastávkou zabočíme vlevo. Přijdeme k domu, kde měl živnost

Liberda Viktor, č. p. 165

Výroba koženého a sportovního zboží

Více nám o jeho profesním a osobním životě napsal pan Ing. Vítězslav Liberda, jeho vnuk

Narodil se na první jarní den v roce 1899 řemenáři Františku Liberdovi a jeho manželce Anně — tolik výpis z křestního listu, který dokazuje, že byl pokračovatelem v tradici svého rodu.

Již v nejstarším dochovalém dokumentu, kterým je Výstavní diplom z Jubilejní výstavy moravsko-slezského Pobeskydí od 18. července do 15. srpna 1926, jsou jeho výrobky oceněny zlatou medailí. A kvalita byla v této dílně vždy na 1. místě, což dokazuje další Krajská výstava ve Frenštátě pod Radhoštěm v roce 1936, o 10 let později. Originál tohoto diplomu zdobí stěnu v našem muzeu.

V dílně pracovali lidé z nejbližšího okolí, synovec Jindra a soused Lojza Mališ, řemeslu se vyučil i jeho jediný syn Viktor. Pro mistrovskou zkoušku vyrobil tři kožené aktovky. Jistě oceníte kvalitní zpracování jedna z nich je rovněž vystavená ve vitrině našeho muzea.

Mladý Viktor po vyučení studoval na obchodní akademii ve Frenštátě p. Radhoštěm, aby se vyznal také v účetnictví a mohl později převzít firmu.

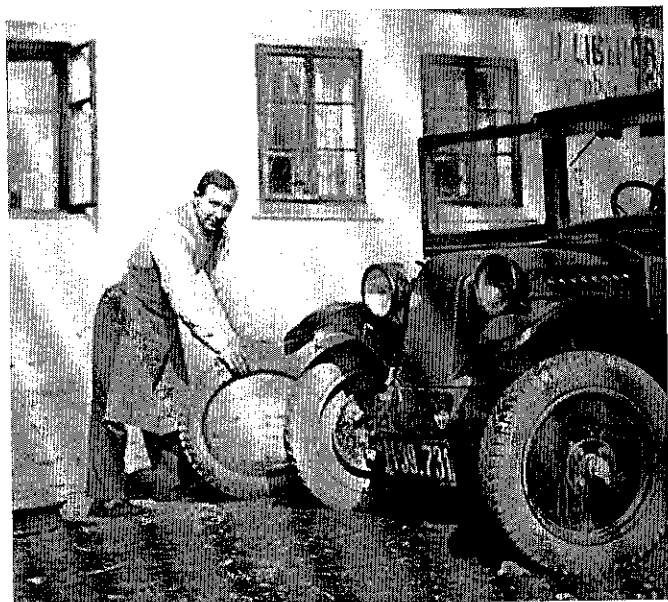
Viktor Liberda s rodinou před svým domkem č.p. 165 — foto z dubna 1934.

Dílna byla zařízena v levém křídle rodinného domku popisné číslo 165 a měla rozměry 3x7m. Před ní byla ještě jedna místnost, která sloužila jako sklad kůže, hotových výrobků a zároveň jako kancelář. Tyto prostory dodnes existují, dokonce slouží podobným účelům. V dílně je k vidění dlouhý pracovní stůl, tzv. štok, s pracovní deskou z lipových fošen. Na štok se krájely z velkých kusů kůže úzké proužky na biče. Vedle stála válcovačka a nýtovačka. Dvoumetrová nožice Solingen a šicí stroje na hrubou kůži zn. Pfaff skončily po vydání zákona o dobudování socialismu v n. p. Slezan ve Frýdku. Nýtovačka je nyní zapůjčena do expozice muzea. Dochovala se v plně funkčním autentickém stavu (viz foto na poslední straně)

Viktor Liberda myslel dopředu. Koňské povozy pomalu začala nahrazovat automobilová doprava a správně vytušil, že poptávka po tradičních bičích bude klesat. Aby byl v předstihu, pořídil si automobil, Tatra 12, kterým jezdil na Slovensko a do Maďarska pro hotové kůže. Hlavně však přeorientoval výrobní program na výrobu koženého a sportovního zboží. Opasky, aktovky, pouzdra, balóny, lyžařské vázání a výplety lyžařských holí. Podle části dochovalé dřevěné formy, ve které se tvarovaly ušité míče do kulatého tvaru, je pro dokumentaci tehdejší technologie zhotovena replika původní formy. Je k vidění v jedné z vitrin v muzeu.

Slibný rozvoj produkce dílny byl po únorové revoluci násilně přerušena. Každý, kdo trochu vyčníval, byl pro nový režim nepřijatelný. Na základě falešného udání, že kšeftuje s kůží, byl Viktor Liberda zatčen a uvězněn v Ilavě na Slovensku. Kůže byly zabaveny a odvezeny.

Za vzorné chování byl po roce propuštěn, ale chladné vězení navratně poškodilo jeho zdraví a ke konci života chodil o berlích.

Viktor Liberda před svou dílnou č.p. 165.

V roce 1969 byl rehabilitován, ale zdraví mu to nevrátilo. Když v roce 1975 zemřel, kondoloval pozůstalým nad rakví Dominik Bílek se slovy „...to neměli dělat, byl to poctivý člověk“.

Hned v sousedství sídlila prosperující firma

Bílek Sylvestr, č. p. 153

Vydělávali kůže, vyráběli biče, kůže na bubny a pergamen. Biče vyváželi do Polska, Maďarska a na Slovensko, kůže na bubny odebírali hudebníci z Ostravy. Pamětníci uvedli, že biče krájeli František Pečinka, vyhlášený metylovský „kroč“ a Josef Němec, zvaný Jozefček. Mjoudřil pan Josef Kořený, dále tam pracovali Mařka Němcová od krejčího, Ludmila Čupová, Lojzka Halatová, Elza Kupčová, Ludvík Židek, Marie Šimková, Tynka Němcová, Zdenka Mertová a Lidka Pečinková. V kanceláři pracovala Lidka Liberdová.

Dvě z těchto žen, paní Zdenka, nyní Herotová z Pržna a paní Lidka, nyní Polášková z Palkovic se osobně zúčastnily slavnostního otevření muzea. Paní Zdenka vzpomínala, jak napínali telecí kůže na rámy a hrdě dodala: „Nikde jinde v Metylovicích to nedělali.“ I její otec pracoval v řemenářství. Naučil se dělat ručky u Halaty Františka a nějakou dobu je dělal ve svém domku.

Paní Lidka pracovala u Sylvestra Bílka od čtrnácti let. Je přesvědčena, že si v mládí při děláni bičů tak vytrénovala ruce, že ji nikdy později při dojení v JZD nebolely.

Sylvestr Bílek odhazuje sníh u své dílny č.p. 153.

Krátce před Únorem 1948 objednali ve firmě změkčovací stroj, postruhovací stroj a činicí sud o průměru 1,5 metru. Netrvalo dlouho a do firmy byl jmenován národní správce. Prý pocházel ze Šumperka. V dílně byla vlna různých barev, která se používala na štrápe. Ukradl ji a omotal si přádeno kolem lýtek pod kalhotami. Při chůzi se konec přádena odmotál a když šel vesnicí, táhla se vlna za ním, aniž cokoliv zpozoroval. Kolemjdoucím to pochopitelně neuniklo.

Poslední den roku 1948 přišlo do firmy šestnáct chlapů. Rabování nastalo o jmeninách majitele. Začali hledat a odnášet zásoby. Syn zaslechl, jak jeden z mužů vytýká ostatním, že ho zavolali pozdě, že si nemohl více pobrat. Později zase manželka jednoho z nich nosila jejich kabelku z teletiny. Je možné, že část zabavených věcí si někteří muži nechali pro vlastní potřebu.

Vila a dílna Sylvestra Bílka č.p. 153.

Nějakou kratší dobu dostávala firma ještě přiděl surových teletin, měsíčně asi padesát kusů. Strojově je opracovávali a pak odevzdávali Červenému kříži. Sloužily na obalování protéz.

Kromě materiálu a výrobků znarodnili stroje, které odvezli do Galy v Palkovicích. Dílnu vyvlastnili, po léta sloužila jako mateřská škola. V menší budově na dvoře byla zřízena obecní prádelna.

Pana Sylvestra Bílka zavřeli, rodině předepsali vysokou pokutu. Když se po vypršení trestu vrátil domů, byl to už zlomený člověk.

Naproti přes cestu v domku s dřevěnou pavlačí měl řemenářskou živnost

Šigut Pavel, č. p. 170

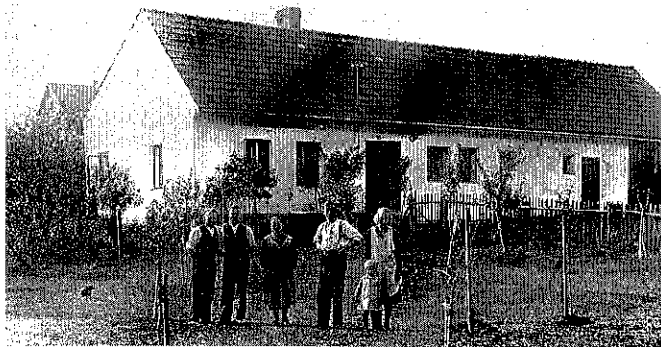
Ve firmě pracovali jen rodinní příslušníci. Otec, synové a dcera. Vyráběli kapice, řemínky do bot a biče, které jim někdy pomáhala uzelkovat Čilka Němcová. Kůže nevydělávali. Vyčiňovali je, jak už jsem zmínila dříve, u bratra Valentína Šiguta. Zákazníci byli velice spokojeni. Šiguti jim totiž vždy vycházeli vstříc, když měli nějaké nestandardní požadavky.

Domek Pavla Šiguta z č.p. 170.

Pokračujeme nahoru a mineme po pravé straně domek v němž žil Němec Vavřín, č. p. 133

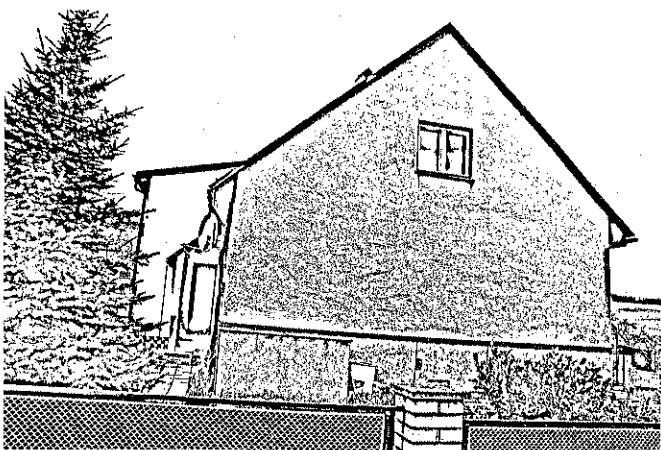
Řemeslu se vyučil u svého otce. Protože bylo v obci mnoho řemenářů, nedostal povolení k založení živnosti. A tak se hned po svatbě v roce 1934 vydal i s manželkou do Jugoslávie, kde měl úspěšnou řemenářskou firmu švagr Josef Mužný. V roce 1937 se vrátil i s rodinou zpět a pracoval nějakou dobu ve fabrice. Po válce se s rodinou pře-

V tomto domku č.p. 149 se narodil Vavřín Němec a vyučil se u svého otce Klementa řemenářství.

stěhoval do domku č. 133. Tam v malé dílničce vyráběl biče, řemínky do bot a koňské postroje. Nikoho nezaměstnával, občas mu vypomáhala příbuzná Hanka Lepíková.

Přesto jim milice sebrala všechno včetně potravinových lístků, neboť podle názorů těchto lidí byli „buržoasti“.

Stylizovaný pohled na dům č.p. 133 Vavřina Němce, kde po válce stávala malá dílna.

Tady je možná na místě připomenout metylovské občany, kteří provozovali řemenářství v Jugoslávii, kam odjeli za 1. republiky.

Již dříve zmíněný Josef Mužný odjel nejdříve sám. Založil v Nové Gradišce (nyní v Chorvatsku) prosperující živnost, vrátil se pro svou snoubenku a po sňatku si ji odvezl do zmíněného městečka. Jeho firma zaměstnávala až třicet lidí. Zaměstnanci měli pana Mužného rádi. Dokonce si přáli, aby se u nich stal starostou.

Pan Jan Hajdušek odjel do Jugoslávie v roce 1924. Pracoval rovněž v Nové Gradišce, kde se později oženil. Po dvaceti šesti letech se i s rodinou vrátil do Metylovic.

Také jeho mladší bratr Metoděj pracoval v Nové Gradišce s manželkou Andělou. Pocházela rovněž z Metylovic. I oni se po válce vrátili s dětmi do rodné obce.

Nova Gradiška z 30. let 20. století

Vrátíme se na hlavní silnici a pokračujeme směrem ke škole. Po pravé straně měl firmu

Liberda Antonín, č. p. 171

Byl švagrem Františka Halaty. Za chalupou měli „duču“ (tůň), v níž močili kůže a malou dílničku, kde je sušili a řezali. Biče vyrábě-

li v kuchyni. Pomáhala mu manželka a dcery, z nichž jedna byla zaměstnaná ve fabrice, takže mohla pracovat jen po večerech. Syn měl na starosti hlavně kancelářskou práci.

Pan Jan Vyvíal vzpomínal, že u nich prožil učňovská léta. Zároveň se domníval, že byl posledním z vesnice, který se řemenářství vyučil.

Domek s dílnou Antonína Liberdy z č.p. 171.

Když bylo hodně zakázek, dělalo se u Liberdů dlouho do noci. Museli termín dodržet, neboť konkurence byla veliká. Hotové zboží ihned zabalili a odvezli na poštu. Štítky s adresou měli na balících vždy obrácené k zemi. Každý totiž své odběratele tajil, aby mu je konkurence nevyfoukla. Biče kulali ručně. Později jim Václav Dražek, který se do obce přistěhoval z Čech, zhotovil šikovnou mašinku, která práci hodně ulehčila.

Krátce před znárodněním převzal firmu syn. Vystavěl novou dílnu, opatřil ji firemní tabulí (originál můžete vidět v muzeu, fotku na poslední straně Zpravodaje) a zaměstnal tři tovaryše.

Protože se už začalo po vesnici suškat, že řemenáři o všechno přijdou, tajně zakopal část kůží do hnoje. To jediné zůstalo. Ostatní jim sebrali, včetně „mašinky na kulání“.

Několik dní předtím vezli na sáňkách svému strýci na dolním konci pod plachtou střapečky na biče. Když jeli kolem Viktora Liberdy, právě tam milice rabovala. Rány i kravál bylo slyšet až na cestu. Hrůzou přidali do kroku. Tu se sánky zvrhly a náklad se vysypal. Nejdříve ztuhlí leknutím, ale pak vše bleskově posbírali. Nikdo nic nezahlédl, náklad v pořádku dovezli.

Z kůží, které zachránili, začali vyrábět biče tajně. Ale sousedka je upozornila, že když dělají v dílně, je to hodně slyšet. Báli se, aby je někdo neudal a tak dále nepokračovali.

Mineme školu, hned za hasičskou zbrojnicí zahneme doleva. Ve velkém jednopatrovém domě žila

Bílková Antonie, č. p. 73

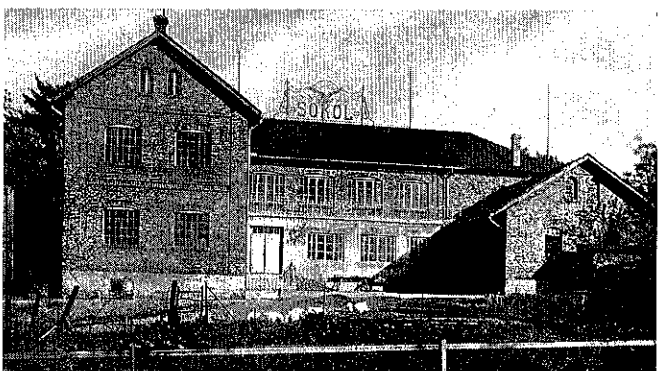
Narodila se ve druhém manželství Vavřina Bílka seniora. V roce 1908 se provdala za Josefa Bílka. K svatbě potřebovali dispens, neboť tímto sňatkem se bratranec stal zároveň jejím tchánem.

Žili v domku č. p. 111, jehož polovinu na ni nechal manžel v roce 1910 přepsat. Když se jako živnostník dostal v roce 1912 do problémů a hrozila exekuce, odkoupila jeho polovinu Antonia.

Vypukla I. světová válka a Josef narukoval. Živnost, ve které tehdy pracovalo pět zaměstnanců musela spravovat manželka.

Během války se odbyl výrazně zvýšil a počet zaměstnanců vzrostl na neuvěřitelných osmdesát lidí. Antonia si proto vyřídila živnostenský list a začala podnikat.

V roce 1916 koupila od Mariany Bílkové domek č. p. 153 a zcela ho přebudovala. Domek č. p. 111 přestavěla na továrnu na biče. Po válce byla nucena výrobu omezit, nakonec docela zastavit. Dostala se do finančních problémů. Přišla o dům č. p. 153 a byla nucena nabídnout k prodeji i továrnu na biče. V roce 1923 ji prodala Družstvu pro vystavění Sokolovny. V té době bydlela i s dětmi v podnájmu u pekaře Kliše.

Sokolovna byla přestavěna z bývalé kožedělné továrny č.p. 111.

V roce 1932 začala stavět domek pro nejstarší dceru. Tato stavba č. 279 nesla stopy finančního propadu, do kterého se dostala. Byla malá, bez vody, bylo v ní zima.

Stavba domku č.p. 279, který nechala postavit Antonie Bílková.

Svou houževnatostí se Antonia opět dostávala nahoru. Její význam rostl. V roce 1938 se na kandidátce pro volby předsednictva Samostatného společenstva v Místku objevila poprvé žena, kterou zvolili náhradníci. Byla jí Antonie Bílková z Metylovic.

Podářilo se jí postavit vedle malého domku č. 279 důkladný jednoposchodový dům číslo 73, kde byly dílny a kancelář. Pracovalo tam hodně žen a děvčat z obce. Kromě bičů se vyráběly kožené rukavičky, kabelky a šperky z kůže. Její dvě dcery a syn se ve firmě vyučili. Učňovská léta tam prožila i netař Marta Magdoňová. Později odešla ke strýci Valentinu Bílkovi, kde našla lepší podmínky. Její maminka si brávala od Antonie biče a podomácku je uzelovala. Paní Marta také ke konci války chodila s tetou prodávat biče na Hanou. Nabízely je po domech za jídlo.

U Antonie pracoval mimo jiné také Valentin Halata, zvaný „Basis-ta“. Vzpomínal, že byla velmi přísná na pracovní morálku a dokázala riskovat. Někteří lidé oceňovali její schopnost dostat se z krize a začít znovu.

Antonie Bílková — snímek z muzea.

Syn Jan měl v Ostravě malý obchod, kde vyrobené předměty prodával. Chtěl zavést i obchod v Rakousku. Odbýt měl zajištěn. Ale k tomu už nedošlo. Ani nově postavený dům už nestihli omítnout.

Před znárodněním stačil syn zakopat kůže v Čupku. Místo neprozradil ani dcerám. Stroje ukrýt nešlo a tak je zabavili a nechali stát venku na dešti. Tím se zcela znehodnotily.

V roce 1952 byla vsazena do presbytáře kostela dvě vitrážová okna. Jedno z nich uhradila paní Antonia Bílková.

Vrátíme se na hlavní silnici. V domku za hasičskou zbrojnicí bydlel Bílek Sylvestr, č. p. 79

Kvůli rozlišení měl přízvisko Carbol. Řemenářství už provozoval jeho otec Vavřín. V rodinné firmě pracovali synové Sylvestr, Teofil, Bohuš a dcery Milada a Františka. Později převzal firmu syn Sylvestr. Kůže vydělávali doma. Z vyčištěných kůží řezali biče a ty pak roz-

nášela netař Bernardina Svobodová na prodej. Jezdila především na jižní Moravu.

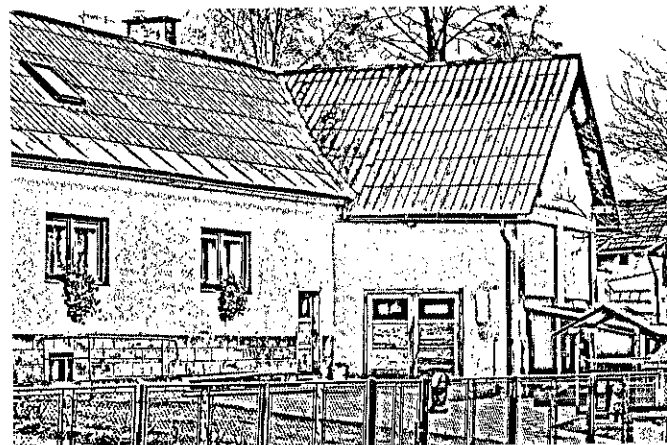
Domek Sylvestra Bílka — č.p. 79, kde měl u potoka malou dílnu.

Přes cestu, za domkem pana Kuhejdy měl firmu

Němec Jan, č. p. 144

Jeho přízvisko bylo Vandrovníček. Otec měl živnost v domku naproti Sokolovny. Jan bojoval v 1. světové válce a vrátil se jako ruský legionář. Za druhé světové války byl v koncentráku za to, že poskytl jídlo a oděv příteli z legií, který byl na útěku před gestapem.

Pan Němec vydělával kůže, vyráběl biče, kapice, šňůrky do bot a postroje na koně. Jeho syn se v řemenářství vyučil. V živnosti pomáhal Metod Havlák a příbuzná Hanka Lepíková. Biče jim prodával pan Vašenda, který zboží roztvářel na kole.

Zde měl dílnu Jan Němec z č.p. 144 - stylizovaný pohled.

Když skupina mužů z Válcoven dělala razii v Metylovicích, dorazila i k panu Němcovi. Hledali hlavně stroje. Ale žádné nenašli. Byla to malá firma a jediný „stroj“, který vlastnila, byla kulačka. Protože v té době měl pan Němec již důchodový věk, nemusel pracovat v Gale a byl mu vyměřen malý důchod.

Stranou od silnice, která se zvedá do Vrchoviny stál malý domek. Před několika lety byl zbořen. V něm měl živnost

Tajchman František, č. p. 86

V letech 1943—45 se u něho vyučil pan Václav Pečinka. Zkoušky z teorie skládal v Místku, praktické u pana Sylvestra Bílka. Musel před ním vyrobit bič. Po vyučení ve firmě zůstal, pracovali s panem Tajchmanem sami. Vydělávali kůže, které pocházely z Argentiny. Vyráběli také biče, a to hlavně biče kočárové, které měly dvacet pět uzleků. Mimoto šili aktovky, tašky a peněženky. Zboží posílali do Jugoslávie.

Pan Tajchman byl předsedou řemenářů v obci. Jejich schůze se odbyvaly na Čihadle. Byl také kapelníkem a mnoho mladých lidí naučil hrát na harmonium, harmoniku nebo na dechové nástroje.

Dne 1. 1. 1946 nastoupil jako varhaník při zdejší kostele. Bylo mu tehdy čtyřicet šest let a hrál až do roku 1967. Řídil pěvecký sbor, který zpíval za doprovodu kapely nejen v kostele, ale vystupoval i pro veřejnost na Čihadle. Po druhé světové válce se významně podílel na pořízení nových varhan.

Domek pana Tajchmana č.p. 86.

Došli jsme na konec dlouhé šňůry řemenářských živností v Metylovicích. Chtělo by to optimistický závěr. Žádný není. Majitelé znárodněných firem, kteří už byli staří, dostali důchody ve výši 180–200 korun. Ti mladší šli pracovat do Galy v Palkovicích, kam byly převezeny zabavené stroje a zařízení.

Prvním vedoucím v Gale byl člověk z Prostějova, který řemeslu vůbec nerozuměl. Jeho lidské kvality zhodnotila pamětnice krátce: „Byl to neřád“. Zaměstnanci proti němu protestovali a dosáhli změny. Nástupce už byl slušný člověk.

Asi po dvou letech Galu přemístili na Slovensko. Tam ale nebyla kožařská tradice a tudíž ani lidé, kteří by řemeslu rozuměli. Družstvo se záhy rozpadlo.

Tak skončila slavná řemenářská výroba v Metylovicích.

Marie Bartková, Milan Hajdušek

POSTAVIČKY Z METYLOVIC

Pamětníci často vzpomínali na lidi, kteří jim utkvěli v paměti.

Johanka Sladča

Po 1. světové válce žila v Metylovicích žena útlé postavy. V létě vždy rychle procházela vesnicí, mluvila sama se sebou. Občas se zastavila v některém stavení. Její životní příběh se podobal osudu Viktorky z knihy Babička. Prý se zamilovala do vojáka a ten byl převezen. Johanka se z toho pomátla.

Když se zastavila u nás, děti se seběhly kolem ní a žadonily: „Johanko, zpívej“. Někdy nechtěla, jindy skutečně zazpívala dlouhou, žertovnou písničku. Úvedu alespoň první sloku:

„Byla jedna rerksungarda
unzer fajer kopeček
v tom kopečku šimka břínka
zvonka cínka domeček
v tom domečku šimka břínka
zvonka cínka maminka
vyhlíží tam šimka břínka
zvonka cínka z okénka“

(fonetický přepis)

Potulný muzikant

Pořád vidím usměvavý, kulatý obličej a červené tváře, harmoniku vždy připravenou ke hře. Nežebíral, jen každým rokem navštěvoval souseda Josefa Svobodu, který měl obchod.

Když šel přes dědinu, seběhl se kolem něho houf dětí. A muzikant začal hrát a zpívat:

„Jsem, jsem, jsem ráda, že mi roste zahrádka,
jsem, jsem, jsem ráda, že mi roste zahrada.
V té zahrádce roste tráva, Jeníček ji vysekává.
Jsem, jsem, jsem ráda, že mi roste zahrada.“

(podle vzpomínek paní Anděly Bílkové)

Cvajhryk

Chtěl chodit s čaganem a vůbec mu to nešlo. A tak do taktu říkal „ein, zvaj, hryk“ — to když se mu hůl připlétla pod nohy a on o ni zakopl, což se stávalo pravidelně.

Jan Chomutoř, zvaný též Alabaster

Byl vysloužilý voják z 1. světové války. Vandroval po okolí, nikde dlouho nevydržel. Nejráději v hospodě u piva „bojoval na Piavě“. Při líčení bojů se plížil pod kulečnickem. A když konečně na lávce usínal, rozčiloval se: „lůde maju kupelky, dupelky a jo, stary frontovy vojok němam kaj spat.“

Kaděra, švec a ftočoř (ptáčník)

Nad dveřmi domku visela tabule, kde byla namalovaná bota a kanár. Ve světnici visel obrázek Lenina. Měl doma plno klecí s ptáky. Jeho průpovědka byla: „Ty mě buděš učit ftoky znat? Joch je stary ftočoř.“ Měl zvláštní chůzi. Když šel, dával jednu nohu přes druhou. Měl je vykioubené v kotnících. Vypadalo to, jako když se kutálí válec.

Bohuš Kuchejda

Bydlel v Místku a často Metylovice navštěvoval. Býval vojenským katem. Nikdy toho moc nenamluvil. Rád jedl a pil. Co ten vypil pív! Podle toho též vypadala jeho postava. Ve slabé chvíli prohlašoval, že až bude umírat, budou se díť hrozné věci. A skutečně. Když se v roce 1957 přihnala nad krajinu strašná vichřice, která strhávala střechy, vyvracela stromy a ohýbala stožáry vysokého napětí, ležel na smrtelné posteli ve frýdecké nemocnici.

(podle vzpomínek paní Anežky Mališové)

„Zpěvok“

Jan Mužný se narodil v roce 1851 jako nejstarší ze tří sourozenců, ale chalupu zdědil mladší bratr. Živil se nádenickou prací a dělal metly. Ale hlavní náplní jeho života bylo vše, co zahrnuje činnost „zpěváka“. Přesto, že měl špatnou výslovnost předříkával v kostele

<<< Jan Mužný — zpěvok.

modlitby a vodil poutě. Nejen do Frýdku a na Hostýn, ale také do Polska. Tráduje se, že obraz Panny Marie Čenstochovské přinesl do místního kostela právě on.

Taky vedl „řikačky“. Když někdo ve vesnici zemřel, sešli se příbuzní a sousedé u jeho rakve a zpěvok vedl modlitby za zesnulého. Bývaly velice dlouhé. Oženil se až ve 47 letech. Manželství bylo bezdětné. Když ovdověl a zestárnul, dožíval v místním chudobinci. Pamětníci ho pamatují, jak obcházel domky ve vesnici se zapečetěnou pokladničkou, kterou měl na krku. Lidé mu do ní vkládali almužnu.

Maroček

Prý měl dosti peněz, ale neměl nohu. Možná je totožný s mužem, o kterém jsem našla písemný zápis. Jmenoval se František Bílek a narodil se v dřevjanici u kříže pod Vrchovinou. Patřil k tak zvaným ostravským „barabům“. To byli lidé, kteří budovali Ostravu v jejím průmyslovém rozvoji na přelomu 19. a 20. století. V jeho příběhu se však o ztrátě nohy nehovoří. Byl prý statné postavy, nikdy se neoženil a co si vydělal, vždy stačil utratit. Do obce se vrátil, když už nemohl pracovat. Bydlel v chudobinci, č. p. 24. Ve stáří nosil mohutný vous. Vypadal trochu jako Lev Nikolajevič Tolstoj. Žebraval u mostu mezi Frýdkem a Místkem. Měl ctihodný zjev, ušlechtilé vystupování, milý pohled a velmi dbal na čistotu. To vše dohromady mu zřejmě zajistilo pravidelný okruh dobrodinců. Jeden generál, který často v Místku pobýval mu dával vždy celou korunu se slovy: „To má měsíční gáže.“ Bílek se usmál, přijal a dál třepal stařecky dlaní pravé ruky tak nesmlouvavě, že vyžebíral někdy i osmdesát korun na hodinu. Za vyžebírané peníze pak chodil na oběd do Radhoště ve Frýdku. Jeho zjev upoutal malíře z Myslíku. Pozval ho, aby mu seděl modelem. Ale pan Bílek přišel jen párkrát. Vždyť při žebvání vydělal více.

Mnozí si jistě pamatujeme na lidi, jejichž způsob života byl jiný než u ostatních.

Vincens Koval

Narodil se v roce 1894 na č. p. 82. Ve škole jevil značné nadání pro matematiku a fyziku. Učitel Hrnčárek ho chtěl poslat na další studia. Odmítl, volnost mu byla nade vše. Nevyučil se ničím. Kopal kanály, ale vždy jen nějakou dobu. Jakmile se ho zmocnila touha po dálkách, neodolal a toulal se tak dlouho po Evropě, než ho postrkem vrátili do rodných Metylovic. Podle jeho vyprávění to bylo nejmíň padesátkrát.

Za první světové války se ukryl před válečným běsněním u milosrdných bratří v Rakousku. V roce 1918 prostě zase hábit svlékl a vrátil se do rodné obce. Když byl přijat do domova důchodců, nevydržel tam a odešel. Potřeboval vidět nad sebou volné nebe a slyšet zpěv ptáků. Bydlel v železničním vagoně. Jednou v zimě jeho obydlí zavalila taková spousta sněhu, že se po čtrnáct dní vůbec nedostal ven.

V roce 1970 odešel za časného rána do Ondřejníku na sušky. Tam jej pod širým nebem, ve chvíli, kdy zní ptačí zpěv nejkrásněji, zastihla smrt.

Antonín Nevluď

Kdo z nás, dříve narozených by neznal Toníka „Něvluda“. Narodil se v roce 1915. Díky nezměrnému úsilí paní učitelky Müllerové se naučil tolik, aby se mohl podepsat a spočítat si peníze. Za jídlo a možná pár drobných nasekal dříví, odhrnul sněh, sklídl uhlí. Bydlel v dřevěnce za kuželnou u Obecního hostince.

Když mu ji traktorista rozboural, žil v dřevěné stavbě, spíše kůlně v místech, kde dnes stojí moštárna. Voda tam asi nebyla, ale tu Toník ani nepotřeboval. Čas od času vytáhl z ohromné hromady použitého oblečení, které mu tam lidé nanosili, něco na sebe.

Byl rád mezi lidmi. Když se opravoval kostel nebo čistil hřbitov, Toník vždy přišel. Na smažení vaječiny u Ondřeje Lepíka byl mezi prvními.

Domek kde bydlel Tonda Něvlud po většinu svého života.

Ve staré Sokolovně, kde se hrálo kino, Toník v zimě topil. Bylo pravidlem, že v nejnepříjemnějším okamžiku filmu začal rachotit v uhláku a přikládat. Potom si sedl do první řady a hlasitě komentoval děj.

Přihlásil se i na zájezd do divadla v Ostravě. Pravidelné návštěvníky šokoval nejen svým oděvem a osobitým parfémem, ale i hlasitými výkřiky směrem k vystupujícím hercům.

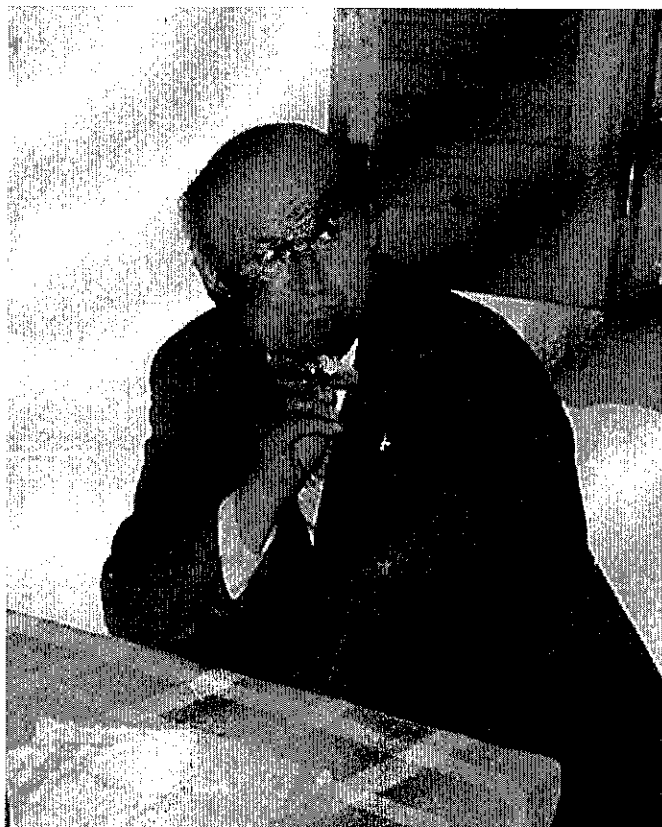
Často jsem ho potkávala cestou na půlnoční, jak zvolna kráčí vesnicí a toužebně se dívá do slavnostně ozářených oken. Několikrát strávil štědrý večer v rodině spolužáka. Byl šťastný.

Nebyl konfliktní, ale posměch vycítil. Pak reagoval velmi rozlíceně.

„Co s ním bude, až onemocní“, říkali si mnozí. Vždyť pobyt v nemocnici nebo v domově důchodců by asi nesnesl. Nepotřeboval ho.

Jednou v neděli seděl u piva na Čihadle. Když ho poslali do sklepa pro uhlí, už se nevrátil. Bylo mu šedesát devět let. Lidovci, mezi něž patřil, mu uspořádali důstojný pohřeb. Už více než dvacet šest let stále o jeho hrob někdo pečuje.

Marie Bartková, Milan Hajdušek

Tonda Něvlud.

ZALOŽENO OBČANSKÉ SDRUŽENÍ KOŇSKÉ NEBE

Dne 22. října 2010 proběhla v Sokolovně ustavující valná hromada občanského sdružení Koňské nebe. Toto sdružení vzniklo z iniciativy metylovských občanů, kteří se zapojili aktivně při přípravě a otevření expozice Muzea Metylovice. Na této valné hromadě byl předložen a projednán program činnosti sdružení.

Sdružení se bude podílet na zajišťování provozu muzea — průvodcovská činnost, prezentace, sběr exponátů, údržba a restaurování exponátů, shromažďování informací a následná archivace. Zřizuje se rovněž depozit muzea. Provoz galerie — obměna výstav v galerii muzea cca 3—4x ročně, pořádání přednášek, kulturních akcí apod.

Rozvíjí se spolupráce s okolními muzei. Na informační schůzce s paní ředitelkou PhDr. Zuzanou Břízovou byla upřesněna spolupráce s frýdecko-místeckým Muzeem Beskyd.

Dobrá spolupráce se od počátku taky vyvíjí s Muzeem Novojičínka, paní ředitelkou PhDr. Sylvou Dvořákovou a hlavně s Mgr. Václavem Michaličkou, který je zaměstnancem tohoto muzea.

Z akcí pořádaných sdružením můžeme jmenovat přednášku Mgr. Michaličky v našem muzeu pro metylovské školáky, která proběhla 23. listopadu, proběhne přednáška Mgr. Václava Michaličky o zaniklých řemeslech v Beskydech 11. prosince v kinosále Sokolovny, venisáž se slavnostním otevřením výstavy Dřevěné kostely v Beskydech a na Valašsku 19. 12. s průvodním slovem autora námětu pana Mgr. Jaromíra Poláška v galerii muzea.

Sdružení se bude spolu s obcí podílet na zajišťování financování akcí muzea, a to hlavně pomocí grantů ministerstva kultury, případně sponzorů.

Sdružení má k dnešnímu dni zatím 14 členů. Valná hromada zvolila pětičlennou výkonnou radu ve složení: Ing. arch. Aleš Bílek — předseda, Bc. Milan Hajdušek — místopředseda, Jiří Liberda — hospodář, RNDr. Renata Spustová a Mgr. Jiří Čupa — členové. Dále kontrolní komisi ve složení Věnomír Merta — předseda, Ing. Lukáš Halata a Bc. Kamila Hajdušková — členové. Další valná hromada se bude konat v měsíci únoru 2011.

Děkujeme všem členům sdružení za dosavadní iniciativní přístup a přejeme hodně chuti do další úspěšné činnosti.

Dále vyzýváme metylovské občany, kterým není lhostejný společenský život na vesnici a zajímají se o historii obce, aby svými náměty, případně vlastní aktivitou napomohli činnosti sdružení.

Za OSKN Aleš Bílek

Pozvánka na filmové promítání s besedou

TRADIČNÍ RUKODĚLNÁ VÝROBA V BESKYDECH

V sobotu 11. prosince v 18 hodin proběhne v kinosále Sokolovny v Metylovicích zajímavé představení. Bude zde promítáno několik dobových dokumentů o tradiční rukodělné výrobě v Beskydech. Snímky pocházejí z třicátých a čtyřicátých let minulého století. Uvidíte na nich zručnost, um a rukodělné dovednosti lidí, žijících v drsném horském prostředí. V unikátních krátkometrážních filmech můžete spatřit mnohdy již zapomenuté archaické technologie a účelnost využívání přírodních materiálů, jež se již vytratily či pomalu vytrácejí z našeho povědomí.

Filmy jsou němé, slovní doprovod k nim bude mít pan magistr Václav Michalička, vedoucí pracovník Muzea Novojičínka.

Můžete nahlédnout do časů, kdy lidé byli odkázáni na dovednost svých rukou, do světa, který zmizel takřka před nedávnem, ale již se nám zdá velmi vzdáleným. Mohlo by se zdát, že pouhých několik desetiletí, ještě není dobou tak příliš vzdálenou, ale lidská paměť je mnohdy nespolehlivá a povědomí o způsobu života našich předků se s postupujícími léty stává mlhavější a mlhavější.

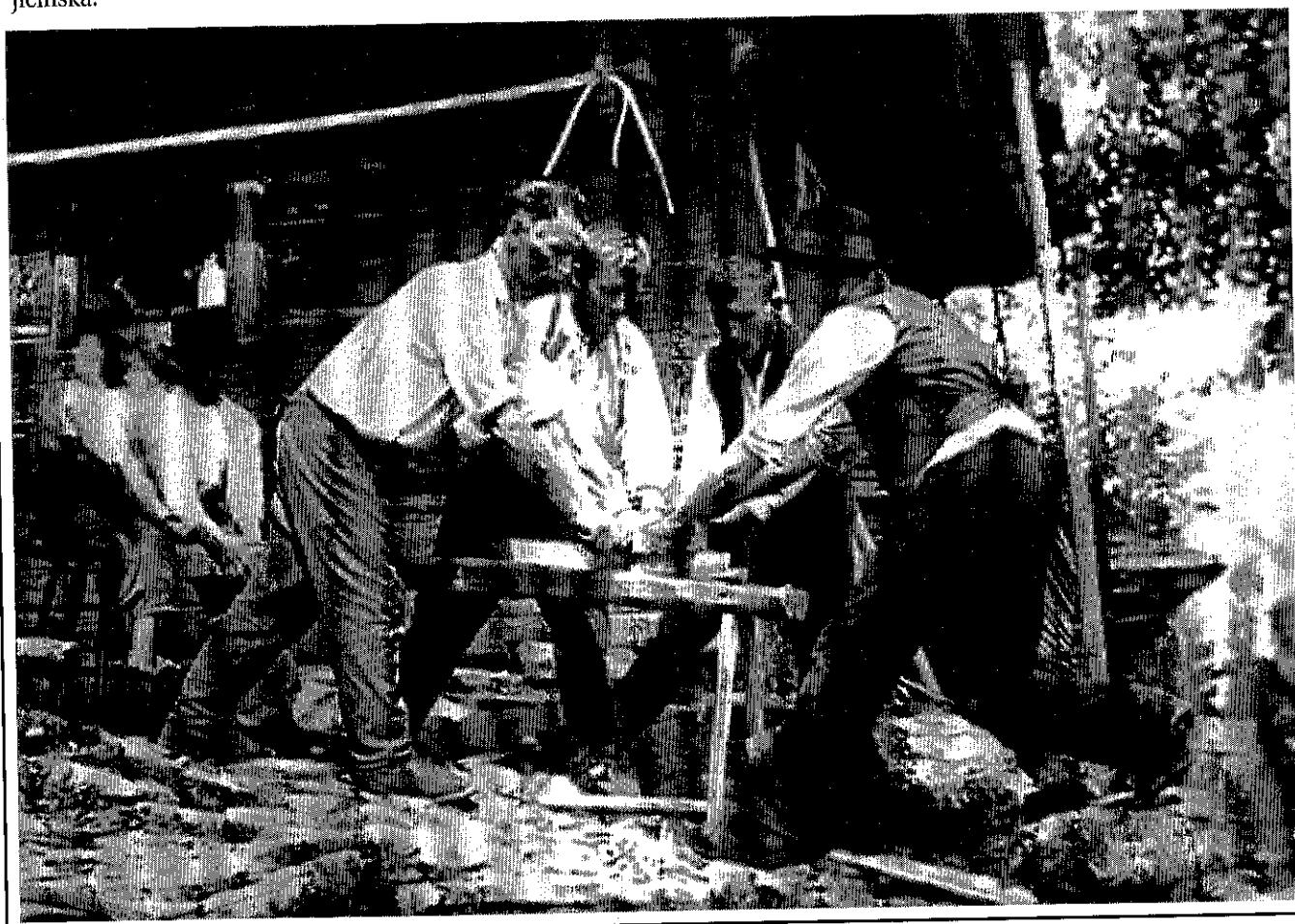
Po promítání zodpoví pan Michalička na dotazy diváků.

Vstupné je dobrovolné. Výtěžek bude použit na činnost občanského sdružení Koňské nebe, které je pořadatelem této akce.

Zájemci si poté mohou zakoupit obrázkovou knihu autorů D. Drápely a V. Michaličky „Zručnost, um a dovednost lidí na horách“ za dotovanou cenu 150 Kč. Rovněž si zájemci mohou zakoupit knihu pro děti od Václava Michaličky „Jak šel Janek do světa učit se řemeslu“ za slevněnou cenu 120 Kč.

Více o knihách se dočtete v anotacích na vedlejší straně.

Milan Hajdušek

Výstava: Dřevěné kostely v Beskydech a na Valašsku

Obec Metylovice, Muzeum Metylovice
a Občanské sdružení Koňské nebe
Vás srdečně zvou na
výstavu fotografií a vyřezávaných modelů

Dřevěné kostely v Beskydech a na Valašsku

Výstava se uskuteční ve výstavní síni Muzea Metylovice.
Bude zahájena slavnostní vernisáží v neděli 19. prosince 2010
v 16.00 hodin za účasti autora námětu výstavy
Mgr. Jaromíra Poláška a tvůrce modelu Jana Blizňáka.
Výstava potrvá do 20. března 2011.

Autor námětu výstavy:

Mgr. Jaromír Polášek,
Muzeum Beskyd,
Frýdek-Místek

Fotografie kostelů:

Mgr. Andrea Stanieková,
Jiřina Polášková,
Mgr. Jaromír Polášek

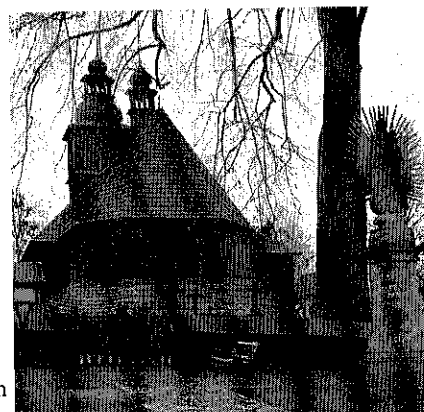
Texty:

Mgr. Jaromír Polášek

Modely kostelů:

Jan Blizňák

Fotografie zapůjčilo Karlovské
muzeum ve Velkých Karlovicích
K návštěvě zvou pořadatelé.

Daniel Drápala, Václav Michalička:

ZRUČNOST, UM A DOVEDNOST LIDÍ NA HORÁCH

Rožnov pod Radhoštěm 2010, vazba, 175 stran, cena 150 Kč.

Zručnost, um a dovednost představovaly po mnoho generací vlastnosti, jimiž obyvatelé hornatých regionů Karpat dokázali alespoň zčásti vyvážit nepříznivé životní podmínky svých domovů. Chudoba bývala v horských usedlostech věcí zcela běžnou a využití vlastních schopností a důvtipu při výrobě nejrůznějších produktů ze dřeva, kůry, proutí, slámy, ale i kamene, hlíny, lnu či vlny bylo tak mnohdy nezbytným předpokladem pro úspěšné přežití jedince i celé komunity.

Prostřednictvím historických dobových fotografií se autoři snaží představit alespoň část ze životní reality sklonku 19. a prvních desetiletí 20. století — doby, kdy modernizační trendy začaly také v horských lokalitách moravsko-slovenského pomezí stále intenzivněji vytlačovat prvky tradiční kultury a kdy produkty rukodělné výroby bývaly pozvolna nahrazovány dílensky a továrně vyráběnými předměty. Autoři si zdědka nekladli za cíl vytvořit vědeckou monografii celistvě pojednávající o tradiční rukodělné výrobě karpatského teritoria. Za východisko autorům posloužily dostupné historické fotografie, na nichž je postavena hlavní výpověď této knihy. Při tvorbě byly využity jedinečné dobové snímky zachycující rozličné tradiční rukodělné činnosti moravsko-slovenského pomezí.

Přestože publikace přináší téměř dvě stovky historických fotografií, i toto úctyhodné množství představuje spíše jen drobné přiblížení některých rukodělných technologií minulosti. Dostupné historické fotografie a činnosti na nich zachycené však již na počátku vzniku této knihy jasně určily, kudy se čtenářova cesta za poznáním bude ubírat, kterým oblastem tradiční výroby bude věnováno více pozornosti a které naopak bude zapotřebí v důsledku menšího počtu dobových obrazových materiálů opomenout či jen letmo zmínit.

Populárně-naučná kniha je určena především široké čtenářské obci, již by měla prostřednictvím historického obrazového materiálu nepatrně otevřít pomyslné dveře do časů minulých, kdy lidé byli odkázáni na dovednost svých rukou.

Václav Michalička:

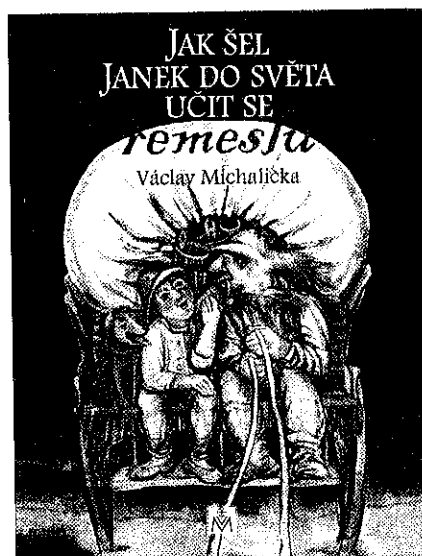
JAK ŠEL JANEK DO SVĚTA UČIT SE ŘEMESLU

vyprávění o staré rukodělné výrobě v Beskydech

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Rožnov pod Radhoštěm 2009, vazba 62 stran

Vyprávění o Jankově, který se vydal do světa poznávat různá řemesla. Tento příběh se mohl odehrát v hornaté oblasti Beskyd před více než 150 lety. V té době lidé v horských a pohorských vesnicích vyráběli ve svých chalupkách mnoho výrobků, které dnes už třeba ani neznáme nebo nepoužíváme. Ve většině případů se však nejednalo o skutečná řemesla provozovaná jako samostatné živnosti, ale o domácí výrobu zajišťující doplňkovou obživu drobným rolníkům. Ti se věnovali zhotovování různých předmětů pro prodej především přes zimní období, když nebyla práce na poli. Z představených rukodělných výrob ke skutečným řemeslům patřilo pouze tkalcovství a řemenářství. Obojí ovšem také bývalo provozované domácím způsobem. Jankova cesta nám ukazuje, kde se co vyrábělo a čím byla která vesnice proslavená. Na horských pastvinách pastýři pásali ovce, uhlíři pálili dřevěné uhlí v milířích, Růždka proslula výrobou noží křiváků, Lhota u Vsetína kamennými brousky, Zubří březovými metlami i v Metylovicích zhotovovali vyhlášené biče. Každá rukodělná výroba byla něčím zvláštní. V Jankově příběhu se dovídáme nejen to, jak lidé tenkrát v Beskydech a okolí žili, ale především poznáváme mnohé, dnes již zaniklé nebo rychle mizějící postupy rukodělné výroby. V minulosti totiž rukodělné zpracování přírodních materiálů bylo velice důležité. Lidé si mohli zhotovit ze snadno dostupného dřeva, proutí, kamene a třeba i hub rostoucích na stromě nástroje a předměty usnadňující jejich těžký, prací naplněný život. Jankovo putování se odehrává v poměrně krátkém časovém úseku a rychlé, až neskutečné zvládnutí všech dovedností je jistým pohádkovým prvkem celého vyprávění.

Knížka je určena především dětskému čtenáři, kterému by měla přiblížit srozumitelnou formou minulost a život našich předků v horských a podhorských vesnicích východní Moravy.

Občanské sdružení Koňské nebe ve spolupráci s Římskokatolickou farností
a Obecním úřadem v Metylovicích

Vás zve na

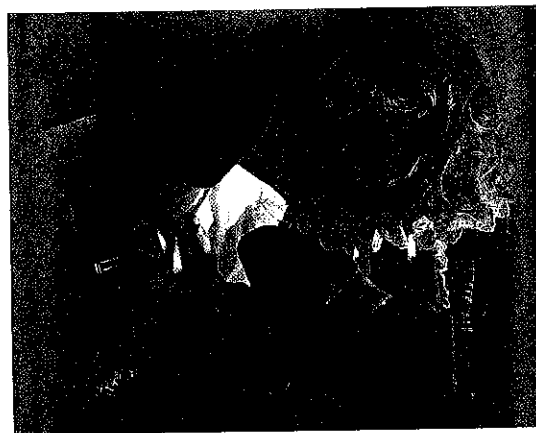
VÁNOČNÍ KONCERT

30. prosince 2010 v 17 hodin v chrámu Všech svatých v Metylovicích

vystoupí Smíšený pěvecký sbor Lašan Brušperk
člen Unie českých pěveckých sborů

Zdeněk Lukáš Vánoční mše — Radujme se všichni v Pánu
Antonín Tučapský Radostně budem zpívat
V vánoční hodinu
Hej, hej, povím vám
U Betléma
Až, dnes v Betlémě
Gloria
Co to znamená
Chtíc, aby spal
Svatou dobu

Sbormistr — Jitka Hummelová
Varhany — Pavel Konečný
Slovem provází — Magda Frištenská

1

2

3

4

5

6

8

9

7

1, 2 Muzeum Metylovice — záběry ze stálé expozice

3 Pohled do vitríny muzea — bez papírování to nešlo ani dřívě

4 Vzkovnice bičů, kterým se prezentovali zástupci řemenáře Sylvestra Bílka

5 Detail vchodových dveří do dílny J.C. Bílka, č.p. 126

6 Firemní tabule z č.p. 171

7 Renovovaný nápis na stropním trámu v dílně, kterou postavil Jan Bílek, zv. Šugar z č.p. 189.

8 Nýtovačka — výrobek věhlasné německé firmy z Drážďan. Dochovala se v perfektním mechanickém stavu. Zrestauroval ji v roce 2010 Ing. V. Liberda

9 Jak se šije postaru fotbalový míč — pro potřeby muzea ušil Jíří Liberda v roce 2010 míč, tak jak ho to naučil děda Viktor